

„...az adott településen nyaralókat sok helyen régi ismerősként üdvözlők a gyülekezetekben, a tavasztól késő őszig a Balaton partjára leköltözők pedig akár egy fél éven keresztül aktívan bekapcsolódnak a helyi gyülekezetek életébe.” ► Istentiszteleték hegyen és tóparton – 3. oldal	„A dzsemborin közel százötven ország mutatja be hazáját, annak népművészetét, kultúráját. Magyarország kiállítószátra előtt a Lánchíd áll. Fából készült, szöget nem használtak a felépítéséhez, csak kötelet. Öt méter hosszú és három méter magas – fel is lehet rá mászni.” ► Százéves a cserkészmozgalom – 4. oldal	„Saját élettapasztalatára, élményeire és benyomásaira támaszkodva szinte minden filmjében és írásában központi helyet foglalt el az lsten-kérdés és az emberi kapcsolatok témaköre.” ► Ingmar Bergmanra emlékezünk – 5. oldal	„Mert Erzsébet Jézus tanítványa volt. Követte a Mester útmutatását: »Ti adjatok nekik enni!« (Lk 9,13) Nem azt nézte, hogy ez lehetetlen, nem hivatkozott saját maga elesettségére és törékénységére vagy éppen a feladat lehetetlenül nagy voltára, hanem törte és adta. Törte és adta.” ► Nyolcszáz éve született Árpád-házi Erzsébet – 6–7. oldal
--	--	--	---

FOTÓ: VITÁUS JUDIT

Németh Szabolcs lelkész megáldja a nemesleányfalui evangélikus templom kertjében az egykor a településen működő tanítók tiszteletére állított kettős emlékoszlopot. Beszámolónk a 8. oldalon.

Kultúra nagykanállal

Tizenkilencedszer népesült be a Művészetek Völgye

► **Gomba módra nőnek a sátrak július végén Kapolcs és a szomszédos falvak almái alatt. A Művészetek Völgye Fesztiválnak helyet adó településeket, ahol az év többi részében alig pár ezren lagnak, ilyenkor százazrek keresik fel évről évre. Szerte az országból – s ma már Európa távoli szegleteiből is – érkeznek a látogatók a több mint egyhetes rendezvényre, hogy koncerteket, irodalmi esteket hallgassanak, színházi előadásokon vegyenek részt, megcsodálják a több tucat kiállító képzőművész alkotásait – és hogy élvezzék a csak itt fellelhető „völgyhangulatot”. Idén július 27-e és augusztus 5-e között adott egymásnak randevút művész, művészet és közönség a Balaton-felvidéken.**

Mindössze húszmillió forint. Ennyi hiányzott az idei fesztivál költségvetéséből. Emiatt a szervezők több programot töröltek az „étlapról”. Minden más azonban együtt volt a művészet ünnepéhez: körülbelül háromezer előadó, a tavalyi hat község – Kapolcs, Pula, Vigántpetend, Öcs, Taliándörögd és Monostorapáti – mellett hetedik helyszínként Nagyvázsöny és persze a kultúrára szomjas közönség.

A Völgy sokszínűségét érzékelteti az a tény, hogy az – igencsak rövid ismertetőket tartalmazó – programfüzet terjedelme megközelítette a száz oldalt. Nem csoda hát, ha a többi rendezvevőhöz hasonlóan a krónikás sem figyelhetett minden rendezvényre, még kevésbé juthatott el mindenhová.

Fesztiválok fesztiválja

A Művészetek Völgye maga is otthona számos – önállóan is teljes értékűnek számító – programsorozatnak. Vigántpetend tíz napon keresztül az Afrika Völgy helyszíne volt. A vendégek megismerkedhettek a fekete kontinens természeti értékeivel, népeivel, kultúrájával és számos problémájával is.

Évről évre megrendezik az Örökség

Völgy nevet viselő programokat, melyeknek a keretében épített értékeink védelmére hívják fel a figyelmet. Az Égtájak fesztiválon az országhatárokon kívül élő magyar művészek mutatkoztak be zenével, táncsal, színdarabokkal. A Völgyben ünnepelte tizenötödik születésnapját a Duna Televízió; egyik este a közszolgálati csatorna több műsorvezetője is színpadra lépett, és számot adott előadóművész tehetőségéről.

A zene szárnyán

A gregoriántól a dzsesszig alig volt olyan stílus, mellyel ne lehetett volna találkozni a Völgy valamelyik szabadtéri színpadán, templomában vagy művelődési házában. Idén is több koncertet adott a Muzsikás együttes. És bár egy alkalommal e sorok írója is kívül maradt a templomajtón, mégis örömmel töltötte el, hogy a nagy érdeklődés miatt egy szabad hely sem maradt a petendi istenházában. A monostorapáti katolikus templomban pedig Fehér Ernő zongoraművésszel közösen adott koncertet az együttes, rámutatva a Bartók Béla művei és a magyar népzene közötti összefüggésre.

Augusztus 2-án Öcs lutheránus templomát a Szokolay Dongó Balázs és Balázs-Bolya Máttyás koncertjére érkezők töltötték meg; mindketten a népzeneről indultak, játszanak középkori muzsikát, valamint dzsesszt is; saját műveikben fellelhetők mindezeknek a motívumai.

Mindent a szemnek is

A fesztivál ideje alatt minden lehetséges hely – a templomoktól a magánházakon keresztül a buszmegállókig – galériává alakult. A taliándörögdi katolikus templomban Markos Lászlóné és Markos Éva Julianna munkáit mutatták be. Angyalok, betlehemek, Árpád-házi szentek voltak láthatók – mindez csuhéból megformálva.

Az öcsi katolikus templom adott otthont az Albert Miklós orgonaépítő mester (az ő munkája a hévízi református–evangelikus templom 2004-ben elkészült orgonája is) által rendezett kiállításnak, ahol megismerhette a látogató a hangszer felépítését és működését. Ugyanitt Deme-

ter Zoltán képzőművésznek Az utca 12 apostola című tárlatán hajléktalan emberek portréival találkozhatott a látogató. Zöld-szervezetek kiállításon hívták fel a figyelmet a hulladékok szelektív gyűjtésének és újrahasznosításának a fontosságára.

A völgylátogató olyan alternatív programokkal is találkozhatott, mint a Művészi Kuka projekt, melynek keretében huszonöt – a villamosmegállókban jól ismert – narancssárga szeméttartót öltöztettek fel képzőművészek. Különleges látványt nyújtott a világzenei koncertek otthonát adó öcsi kőfejtő félkör alakú falának estéről estére más-más színű fénnel történő „befestése” is.

Egyházak a Völgyben

Az egyházak nemcsak engedték beáramlani a kultúrát a templomfalak közé – helyet adva egy-egy koncertnek vagy kiállításnak –, hanem maguk is igen kreatív programokkal járultak hozzá a rendezvénysorozat sikeréhez, egyúttal a völgylakók lelki békéjének megteremtéséhez.

A kapolcsi katolikus templom kertjében önismereti játékokra várták a vendégeket, a lelkifröccsátor pedig a borból és szódából készült nedű mellé néhány bátorító szót is kínált. A református bázis idén is az öcsi templomkert volt, ahol a sakktábla motívumát alkalmazva a sötétség és a világosság, a jó és a rossz kontrasztjára mutattak rá.

Az evangélikusok – kisebb felekezetekkel összefogva – a kapolcsi templomba szerveztek tartalmas programot koncertekkel, minden este istentisztelettel. Az istenházában reggeltől késő estig szőlt felvételtől az evangélium, miközben a kapolcsi pincesoron láthatatlan színház és filmvetítések vitték az örömhírt a látogatóknak, a taliándörögdi lutheránus templomban pedig az „egyvonalas” grafikáiról ismert Simon András grafikusművész képei és rövid meditációi segítettek az elcsendesedést.

A bőség zavarával küzdött tehát az idén is minden völgylakó. S aki lemaradt valamiről? „Sebaj, majd jövőre!” – mondta valaki sátorbontás közben. Addigra pedig talán az a húszmillió forint is megérkezik a dombok közé...

■ LÁSZLÓ JENŐ CSABA

Az egyház ifjúsága

Hallom, külön világnapja volna – augusztus 12-én – az ifjúságnak. De hát nem éppen azt tapasztalni, minden korábbinál áthatóbban, hogy a fiataloké a világ? Ők rendelkeznek minden előnnyel, amely ma az érvényesüléshez szükséges, a konzumgazdaság elsődleges célcsoportját ők alkotják, nekik készülnek a technika és a szórakoztatóipar termékei, a munkaerőpiacon pedig már jogi szabályozást igényel, hogy ne diszkriminálják az idősebbeket. A globalizáció igazi nyertesei ők a mobilitásukkal, rugalmasságukkal.

Persze, rutinszerűen szokás aggódalmaskodni értük, hogy milyen lesz a jövőjük, de valójában inkább a szülők, társadalmi intézmények, köztük az egyházak aggódhatnak amiatt, hogy fel tudják-e kelteni, el tudják-e érni, meg tudják-e tartani a fiatalok figyelmét, érdeklődését, elköteleződését, cselekvő részvételét.

E tekintetben végképp terméketlen a megszokott zsoltosza a fiatalok élvhajász, szórakozni vágyó, templomkerülő, felületes életvezetéséről. Egyrészt lassan nyolcszáz éve, a reneszánsz kora óta minduntalan ezt hányták a mindenkorai fiatalok szemére a mindenkorai fiatalokból lett felnőttek. Másrészt ha ezt tesszük, a felelősséget úgy hárítjuk át, néhány generációs közhelyet hangoztatva, hogy megtakarítjuk az egyházi, keresztény szembenézést: vajon intézményesen és személy szerint miért nem vagyunk képesek elegendően hatékonyan és vonzóan közvetíteni a krisztusi üzenetet felnövekvő testvéreink számára?

Merthogy nem vagyunk azok, amint azt a mindennapi egyházi tapasztalat és szociológiai kutatások sora (alább az Ifjúság 2000, 2004 és a Magyar háztartáspanel vizsgálat adataira fogok hivatkozni) egyaránt mutatja. Ma a harminc év alatti korosztály egytizede tartja magát vallásosnak az egyházak tanításához kötődve – ráadásul ez az arány az elmúlt másfél évtizedben, tehát a teljesen szabad (időnként még külsőségekkel is ösztönzött...) egyházi működés korában semmit sem nőtt. Pedig a fiatalok nagy része vallásos nevelést kapott, többségük egyházi esküvőt tervez, illetve kötött (és ebből következően több ilyen szertartáson vett részt); több mint felük pedig a maga módján vallásos!

Vagyis általános szekularizáció ide, médiaagymosások oda, az igazi provokáció az egyház és a keresztény gyülekezetek (beleértve az ifjúsági köröket is!) számára az, hogy miképpen ne veszítsék el – még keményebben: ne taszítsák el – fiatalok százazeireit, akikben pedig ott a nyitottság az ígére, akik meg is jelennek a templomban, csak éppen nem kapnak annyit, hogy visszatérjenek.

Ne áltassuk magunkat azzal, hogy hát a fiatalok lázadnak, ezért nem követik szüleiket – hiszen az ő szüleik is hiányoznak a templompadokból, a gyülekezeti életből! Ráadásul a vizsgálatok éppen azt mutatják, hogy korunk fiataljai lényegesen jobban elfogadják szüleik értékvilágát, mint akár az ezredforduló előtt, vagyis nem velük ellenkezve távolodnak el az egyháztól.

Van persze tövis, a magot elhordó madár, sűrű bozót bőven a hitbéli meg erősödés útjában – de biztosak vagyunk benne, hogy a magvetést jól végezzük?

És elsőként itt nem is az intézményt, az egyházat, a tisztségviselőket, a lelké-

szeket kérdezem, hanem magunkat, evangélikus gyülekezeti tagokat: figyelünk, kérdezzünk, válaszolunk, cselekszünk, egy szóval élünk-e úgy, hogy abból egy utat, választ vagy eligazodást kereső fiatal számára érthető és megélhető legyen az evangélium, az örömhír? Képesek vagyunk-e összetéveszthetetlen keresztény étellel átadni a meghívót? „Legyetek lámpások” – a reklámneonok és tévéképernyők villogása között mennyi fényt adunk a mindennapi környezetben a mindennapi fiataloknak ahhoz, hogy ünnepnapon imádkozó társaink legyenek?

Olvasom az evangélikus hírlevelekben az országszerte szépszámmú rendezvényre hívó értesítéseket, nézem a tudósításokat, bennük a hitet megtartó, sokat szenvedett, de mégis tartással együtt imádkozó asszonyokat, férfiakat – csak éppen fiatalokat alig fedezek fel körülöttük. Tudunk olyan programokat kitalálni, van bátorságunk olyanokat szervezni, amelyek karcosságukkal, szabadságukkal, lüktetésükkel odahívják a belső körön kívülieket is?

Az egyházi alkalmak tradíciója mindig kettős volt: tanítani és a krisztusi áldozat liturgiájával a megváltást hirdetni. A világról ma a fiatalok információs csatornák tömegén át szereznek ismereteket; az istentiszteletnek, a prédikációnak nemhogy az információközvetítő monopóliuma, de még az ilyen funkciója is jórészt szertefoszlott. Amellett, hogy erről sem kellene lemondani, azaz a világról való, értékelvű ismeretek tanítása az erre felkészült lelkészek dolga lehetne, az egyház maga a templomi alkalmakon túli tanítói működésével észrevetethetné magát a fiatalokkal.

Különösen az oktatási, kulturális, tudományos, történelmi teljesítményeire joggal büszke Magyarországi Evangélikus Egyház fórumai, az egyházi média, az internet, a rendezvények kínálhatnának aktuális, érvényes és megragadó tudást a mindig tudni vágyó ifjúságnak.

Ehhez bizonyára meg kell erősíteni az egyház tudásbázisát, szellemi, kulturális erejét – de van miből gazdálkodnunk, van mire építkoznünk! A most is lelkes, gazdag közösségi életet szervező ifjúsági lutheránus csoportok jó hírvívői lehetnek a tudásnak és az értékeknek egyaránt. Velük érdemes inkább egyházépítésre szövetkezni, mintsem a közéletben vagy az egyházi sajtóban odakötni az evangélikusság társadalmi szerepvállalását a magyar fiatalok körében leginkább elutasított, leginkább megvetett intézményekhez, a politikai pártokhoz, pillanatnyi taktikájukhoz...

A felemelt fejű, ön maga értékeinek talapzatán álló, azokat aláztatos türelemmel, kemény hittel hirdető és megélő evangélikusság igazi választási lehetőség annak a néhány tízezer fiatalnak, akiket a lutheri liturgia rendje szerint tartottak keresztvíz alá. Azonban ehhez értenünk kell őket, és érthetőnek, érdeknek kell lennünk számukra. Felelőségünk, hogy legyen útjuk Krisztushoz – de felelőségünk az egyház iránt, hogy legyenek útjaink hozzájuk. Mert nemcsak a gyülekezet jövője, hanem a jelene is velük fonódik össze.

Legyen hát ne csak egy nap, ne csak a világ, hanem az egyház is a fiataloké!

■ FÁBRI GYÖRGY

É L Ő V Í Z

Áramszünet

A napokban áramszünet volt a házunkban. Ijedt fejek az ajtókbán. Bár nappal volt, mi már annyira az elektromosság rabságában vagyunk, hogy jogos volt az aggodalom: mi lesz a hűtőszekrénnel, a háztartási gépekkel... Hallgat a tévé, hallgat a rádió. Mondhatnánk úgy is: a házunkban megállt az élet.

A kényszerű tétlenségben és várakozásban elgondolkoztam: megállt az élet, nem tudunk villany nélkül, az áramforrástól elszakadva élni. De vajon érezzük-e, hogy létezik egy másik fajta üzemzavar is, amikor Isten hallgat?! I Sám 3-ban azt olvassuk, hogy abban az időben ritkán volt kijelentés, vagyis Isten hallgatott. Visszaemlékszem gyerekkoromra, amikor rosszak voltunk, és édesanyánk azzal büntetett minket, hogy nem szólt hozzánk, hallgatott. Hogy könyörögtünk: „Verjen meg inkább, édesanyám, csak mondjon már valamit...”

Borzasztó az, amikor nincs pap a faluban, amikor már templom sincs a faluban. Amikor nincs gyülekezet. Isten hallgat. Nincs, aki az igét szólja.

Nyilvánvaló, hogy Isten hallgatása mögött elsősorban ítélet van. Elveszi az igét, mert nagyon is természetesnek tartottuk és *megvetettük*. Talán úgy voltunk vele, mint Sámuel, aki amikor Isten szólt hozzá, azt hitte, csak Éli, a pap volt az. Valljuk meg, hogy mi is többnyire úgy hallgatjuk az igehírdetést, mint a lelkes gondolatait – nem vesszük észre, hogy Isten *élő és ható igéje* szól hozzánk. Ez az az állapot, amikor nem vagyunk kapcsolatban az életet adó forrással.

Hányszor tapasztaljuk, hogy olvassuk az *Útmutatót*, de az ige nem mond nekünk semmit. Ez az „áramszünet” Isten felé. Amikor nem tudunk imádkozni, mert gondolataink csak a mindennapi élet gondjai körül forognak. Csak kéreéseinket, hiányainkat soroljuk. Nem vesszük észre, hogy „sötét” van, nincs áram, elszakadtunk a forrástól, Istentől.

Ez a néhány soros írás nyugtalanítani akar: vajon szól-e hozzám Isten? Felismerem-e a hangját? Sokszor visszautasítottam, sokszor csak legyintettem rá. Jézus azt mondja: *„Az én juhaim hallgatnak a hangomra, (...) követnek engem.”* (Jn 10,27)

Ahogy a háztartás nem működik áram nélkül, mennyivel inkább szükségünk van az ige forrására, Jézus szavára, vezetésére! A mai – sajnos – lármás világ forgatagában könnyű letérni Isten útjáról, reménytelenségbe, csalódottságba, mélységbe zuhanni. De Isten szól – ő nem hallgat. Nekünk kell csendet teremtenünk a lelkünkben, hogy meghalljuk szavát.

■ GÁNC S ALADÁR

SEMPER REFORMANDA

„Amint a száraz föld önmagától nem terem esőt, és képtelen megszerezni azt, ugyanúgy vagyunk képtelenek mi, emberek megvalósítani és saját erővel és munkával megszerezni az isteni, mennyei és örök megigazulást.”

► Luther Márton: Előadások a Galatákhoz írt levélről (Böröcz Enikő fordítása)

Hol lakik az Isten?

– Tízezer dollárt fizetek – mondta a gazdag fiatalember az öreg bölcsnek –, ha megmondja, hol lakik az Isten!
– ...én meg húszezret magának, ha megmondja, hogy hol nem!

Zsolt 139 alapján

Mindennapi és nem egészen mindennapi történetek. Calvin Kiadó, Budapest, 2005

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 10. VASÁRNAP – Lk 19,41–48

Leromboltan

Ahogy megyek az életben előre, úgy szaporodik sorsomban, mint „fogamban az idegen anyag”, a visszafordíthatatlan történetek sora. A lerombolt templomok kövei kiáltanak. Ha elhallgat a hozsanna, mi is maradhatna más? Felemlhetjük kezünket, mutathatjuk az égnek a széthullott életdarabokat, ahol kő kövön nem maradt, ott már nem lehet többé úgy tenni, mintha mindez jóvátehető lenne. Testünkön a hegek, szemünkben rettenetes élmények látványa, arcunkon újabb és újabb árkok, szívünkben az egyre erősebben szorító űr.

– Adjon egy kis aprót, ma vagyok negyvenhat éves!

Hajléktalan a villamosmegállóban. Mosolyog, ez ritka. Semmije sincs, csak a negyvenhat éve. Mennyi lehet még hátra? Már most legalább tízzel többnek látszik. Hol vesztette el a békességre vezető utat? – Isten éltesse sokáig! – mondom, magam is küzdve a tartalommal.

Kétszázast adok. Én negyvennyolc lesek.

Lukács, az orvos tudja, hogy Jézus nem adja fel. Szinte kapkodva sorolja a próbálkozások fordulatait: azután, ezután... Benne ott van annak a hite, hogy a dolgok jobbra fordulnak. Elsőként a diagnózis, azután a terápia. Nem elégszik meg a látott tényekkel – kő kövön nem marad –, őt az okok is érdeklik. „Azután bement a templomba, és kezdte kiűzni az árusokat...”

Mintha csak életünk templomába lépne be. Ez ugyanaz a templom, amelyre

ezt mondja: kő kövön nem marad. Nincsenek illúziói, látja a valóságot, és megmutatja az okát.

A jeruzsálemi templomban levő árusokat Jézus nem először látja. Tudja, hogy nélkülük milyen nehézkes lenne az áldozati állatok beszerzése, a sokféle valuta felváltása. Nem is ez zavarja. El szeretne játszani valamit. Meg akarja mutatni, mit tesz az ember Istennel.

Itt a templom monumentalitásában szinte érezhető Isten jelenléte. Biztonságot adó, elrejtő. Jézus éppen erről beszél: azt hiszitek, el vagytok rejtve, így nyugodtan vétkezhetek? Azt hiszitek, el lehet rejtőzni a boltívek alatt, a hatalmas falak árnyékában? Meghúzzátok magatokat, mint a rablók a barlangjukban. Isten előtt nincs rejtett cselekedet. Istennel találkozni kell. Szemtől szembe.

Konvencionális életünk kellékeinek, hatalmunknak, tisztos jólétünknek, státuszszimbólumainknak, vallásos teljesítményeinknek az árnyékából elő kell állnunk őszintén, arcunkat felfedve.

Lehet-e egyértelműen látni előre társadalmi folyamatok következményeit? Lehet-e látni emberi sorsok jövőjét jelek-ből? Heródes uralkodása idején Jeruzsálem nemcsak nagyon megszépült, de a fekvéséből adódó természetes erősségének növelésére emelt tornyokkal, falakkal és erődökkel látszólag bevehetetlené is vált. Ha valaki ebben az időben nyilvánosan megjövendölte volna a város pusztulását, azt mondták volna róla, hogy őrült vészjósló. A nép azonban ott hordozta már a bukás jeleit magán. Bel-

ső feszültségek, taktikázó politika, hatalom és pénz – akár a mi társadalmunk.

Ezen a vasárnapon arra is emlékezünk, hogy Titus római vezér, későbbi császár ostrom alá vette Jeruzsálemet és elpusztította. A templomot – akarata ellenére – katonái gyűjtötták fel. A tényt megállapító mondat mögött pokoli szenvedés, rettenetes történetek, egy kultusz összeroppanása húzódik. Valami végképp elromlott.

Talán egy nap alatt történik, vagy sok szenvedés, rettenetes történetek után, hogy magabiztos énünk összeroppan? A dolgok olykor hirtelen fordulnak meg. Védelmünk oda lesz, falaink leomlanak, templomunk tűzben áll.

„Ezután naponként tanított a templomban.” Miközben látja előre a majdan összeomló világot, emberi életek megmenthetetlen lehullását, Jézus tanít. Egy szelíd, lágy fu-vallat ez, mint Illésnél. Nem kiabál, hogy meneküljön mindenki, nem átkozódik, hogy hogy tehet ilyet Istennel az ember, hanem bemegy a halálra szánt templomba, és tanít. Halk szavakkal vagy szenvedélyesen, logikusan vagy példázatokkal Isten országáról beszél. Gyógyítja az életeket. Hiszen mikor lenne nagyobb szükségünk erre, mint amikor látjuk tisztán – már mi is látjuk –, hogy veszve van minden: kő kövön nem marad.

Ötszáz méterre a később elpusztult templomtól halt meg. Hagyta, hogy testének templomából kő kövön ne maradjon. Körül lehetett zárni, meg lehetett

A VASÁRNAP IGÉJE

A kétszázasommal már az aluljáró lépcsőjénél jár a születésnapos hajléktalan. Kiáltsam utána, hogy az a Názáreti azért halt meg, hogy ne legyenek visszafordíthatatlan helyzetek, hogy legyen mindenből gyógyulás, felépülés, újrakezdés? Bolondnak nézne, csak a kétszázasért kötelező udvariasságból hallgatna meg – gondolom. És én tényleg így hiszem-e sok „fogamban az idegen anyag”-gal? Lenne bennem elég erő elmondani, hogy néha én is bizonytalan vagyok abban, hogy igaz lehet a csoda? És hogy néha mégis meglep azzal, hogy van?

A pillanat elszáll. Már nem látom. Elhnyeli az aluljáró végképp. A villamos is jön.

■ KOCZOR TAMÁS

Imádkozunk! Engedj hitünkben elég bátraknak lennünk ahhoz, hogy merjünk bízni abban, hogy életünk eseményeit végül mégis te irányítod, nem mi. Hogy a célok felé nem mi tartunk, hanem te vonzol. Hogy a végén mégis megértjük a titkot, amelyet csak félve itt-ott sejtünk most.

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk! Kiszabta*d* időnket, határt szabta*l* létezésünknek és lehetőségeinknek, mi, emberek mégis úgy élünk, mintha földi életünk örök lenne, és lehetőségeink korlátlanok.

Adj nekünk bölcsességet, hogy felismerjük és elfogadjuk korlátainkat és határainkat. Adj belátást, hogy lehetőségeinket időben felismerjük, és adj kellő erőt is, hogy akaratom szerint tudjunk élni velük.

Hálát adunk azért, mert emberek választottál és választasz ki mind a mai napig üdvösséged eszközeiül. Köszönjük neked választott népedet, hogy a történelem viharain keresztül, évezredekén át hitték és vallották, hogy te vagy egyedül Isten és Úr.

Szabadíts meg bennünket a vakhittől és a vallási fanatizmustól. Adj az embereknek kellő kritikai érzéket,

hogy felismerjék a hiteles és a hiteltelen tanítás közötti különbséget.

Órizz meg bennünket az erőszak csábításától, az erő csodálatától, és add meg nekünk, hogy felismerjük azt az erőt, amely a gyengeség látszata mögött rejlik, amely szent Fiad keresztjének titkához vezet bennünket.

Add meg nekünk a közös emlékezés minden szépségét. Köszönjük neked szent színed előtt, hogy közösen átéldhetjük a régiek minden példás és akaratod szerinti döntésének áldását, de tévedéseiknek és botlásaiknak minden fájdalmát és szomorúságát is. Segíts bennünket abban, hogy ne legyen rest a szívünk tanulni eleink példájából.

Urunk, látjuk és tapasztaljuk, milyen sérülékeny és sebezhető minden élet, és milyen törekény lény maga az ember is. Ezért hálát adunk minden egészségben el-

töltött napért. Oltalmazba ajánljuk mindazokat, akiket testi gyengeség, fájdalom és lelki erőtlenség szakít ki a mindennapokból és az emberi közösségből. Légy közel hozzájuk. Éreztesd velük létezésedet. Adj melléjük szeretni kész embereket, akik életben tudják tartani bennük a remény lángját.

Nem utolsósorban könyörgünk hozzád a földért és a rajta élőkért: a növényekért és az állatokért, hogy az életüket meghatározó tényezők az általuk még elviselhető keretek között maradjanak.

Végül könyörgünk azért, hogy ha eljön a végső idő és a számadás, hitben és szerető bizalomban állhasunk meg színed előtt. Ehhez vezess bennünket, Urunk, Jézus Krisztus, kereszteden megmutatott szereteted által. Ámen.

IGE + HIRDETŐ

Tanító szószékek

Sokszor halljuk manapság azt az általános kijelentést, hogy kihalóban vannak a polihisztorok. Ekkor mindig némi irigykedéssel, ám kellemes nosztalgiaiával gondolok azokra a nagy formátumú elődökre az egyháztörténetben – itt-ott még tán személyesen is találkozhattunk ilyenekkel –, akikről biztosan tudjuk, hogy rendkívül széles körű ismeretek és hihetetlen intelligencia birtokában prédikáltak. Még a múlt században is akadtak bőven ilyen emberek.

Ma párját ritkítja az a lelkesz egyházunkban, aki hozzájuk hasonló tájékozottsággal képes megszólalni vasárnapról vasárnapra. Átlépve az ország határain, netán más földrészek evangélikus igehirdetőit hallgatva, prédikációikat olvasva ma is találunk néhány polihisz-tort. Önkritikusan be kell látnunk, hogy a beszűkülés jobban elérte minket, mint pezsgőbb életű testvéreinket a világ más pontjain.

A mai nemzedék védelmében azért szintén elmondható pár mondat. Biztos, hogy mi ma egészen másfajta tudást halmozunk fel, mint elődeink. Az is igaznak látszik, hogy egészen másként lehet ma boldogulni az ismeretekkel, mint akár

csak néhány évvel ezelőtt. Fontosabb lett maga a tájékozódási képesség, a szükséges információk gyors elérése, mint a hihetetlen mértékben bővülő ismeretanyag memorizálása. Ijesztő mértékű veszélyt jelent ez akkor, amikor a technika mindenben uralkodni kezd, és kiszorítja a mélyebb elkötelezettséget, az érzelmeket és az összefüggéseken való hosszas töprengés módszerét.

Az igehirdető a hitét csak úgy tudja a szavakon keresztül őszintén sugározni, ha nagyon sokat hordozta, érlelte és ütköztette a gondolatait, mielőtt a szószékre felviszi őket. Ha a beszéd úgy készül, ahogyan a gyorsétermek ételválasztéka, akkor aligha képes kiváltani a tanulás különleges izgalmát a hallgatókban.

Az igehallgató életformája is sokat változott napjainkra. Egyre nehezebben vagyunk képesek odafigyelni a hosszabb beszédre. Alig tíz perc, és már lankad is a figyelmünk. Ebben a környezetben milyen esélyekkel lehet ma úgy prédikálni, hogy az tanítás és tanulás legyen? Kinek fontos ma az, hogy alkalomról alkalomra elhangozzék egy-egy hosszabb tanító beszéd, és mi a küldetése ennek? Lényegre

törően azt kérdezhetjük: mitől válik olyan súlyúvá egy igehirdetés, hogy nélküle üres lenne a vasárnapunk?

Az igazán jó prédikáció végén azt érezzük, hogy már jó lenne a következő vasárnapnál tartani, és rögtön hallani a folytatást. Hasonlóan a kedvenc sorozatainkhoz: ezekben a szerkesztő éppen ott vágja el a cselekmény fonálát, ahol a legizgalmasabb fordulat következik. Képek vagyunk sokszor hosszasan gondolkodni, vajon mivel folytatódik majd a történet.

Van-e ilyen érzésünk az igehirdetés hallgatásakor? Ott van-e bennünk ez a sürgetés, amikor elhangzik az *ámen* a beszéd végén? Miért hagyta abba? Miért nem mondja tovább, hiszen a legizgalmasabb kérdések most kerültek elő... Most van szó arról, amit mindenképpen szeretnénk megtanulni, mert tudom, ettől lesz erőm és tartásom az életben.

A tanító igehirdetés mindig akkor jut el csúcspontjára, amikor rácsodálkozik a hallgató a tanító ismereteire és arra, ahogyan összekapcsolja mondandóját a mindennapi aktualitásokkal és a nehezen vagy teljes mértékben sohasem megválaszolható, örök kérdésekkel.

■ SZABÓ LAJOS

Istentiszteletek hegyen és tóparton

► Az *Evangelikus Élet* hűséges olvasóinak bizonyára már korábban is „szemet szúrt”, hogy a tizedik oldalon található istentiszteleti rendben nyaranta nem csak a budapesti istentiszteletekről szerezhetnek információkat. A néhány éve kialakult gyakorlatnak megfelelően tavasztól őszig a mátraszentimre-bagolyirtási, illetve júliusban és augusztusban a Balaton-parti és – idéntől – az agárdi alkalmak időpontját is megjelentetjük. Az ok roppant egyszerű: úgy véljük, lapunk olvasói között (is) vannak, akik a szünidő egy részét a Mátrában vagy éppen a magyar tenger partján, avagy a közelében töltik, és a pihenés ideje alatt is szeretnének részt venni evangélikus istentiszteleten. Nekik igyekszünk segíteni. De vajon valóban új arccal telnek meg vasárnaponként ezek a templomok? Összeállításunkban erre is válaszolnak az érintettek.

Magaslaton

Hazánk legmagasabb pontjának közelében, Mátraszentimre-Bagolyirtáson áll a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület Názáret üdülőtelepe, illetve temploma, ahol május elejétől október végéig minden vasárnap délelőtt van istentisztelet. Sok gyülekezet választja az üdülőtelepet kirándulásának, csendeshetének helyszínéül (még a budahegyvidéki egyház-község finn testvérgyülekezete is évről évre itt tartja a konfirmandustáborát!), és ha csak vasárnap délután hagyják maguk mögött a telepet, akkor velük – és néhány kirándulóval – egészül ki az öthat fős törzsgárdából, főként helyiekből, de nem csak evangélikusokból álló „nyári gyülekezet”. Mint *Herzog Csaba* Fébé-lelkészről megtudtuk, az istentisztelet megtartására gyakran az éppen ott tartózkodó gyülekezeti csoport lelkipásztortát kéri meg. Ha ő nem tudja elvállalni a szolgálatot, akkor egy nyugalmazott vagy egy környékbeli lelkész hirdeti az igét.

„Tengerparti” körkép

Közép-Európa legnagyobb tava vagy ahogyan előszeretettel nevezik, a „magyar tenger” sok nyaralót-turistát vonz – és a főszezonban sokaknak ad munkát. Ebből adódik, hogy nyáron az istentiszteletek egyébként rendszeres látogatói közül többen (különösen a vendéglátással-üdültetéssel foglalkozók) el-elmaradznak, és a helyi közösség megfogymozott létszámban van jelen az alkalmakon. (Ez a megállapítás természetesen nem mindenhol érvényes. Így például az *Isó Zoltán* vezérpremi lelkész által pásztorolt balatonalmádi leánygyülekezetben a helyiek ilyenkor is ugyanolyan arányban járnak az istentiszteletekre, mint máskor.)

Hogy a nyaralók mennyire tudják „pótolni” a hiányzókat, az nagyon változó. Van, ahol alig-alig érződik a hatásuk – ezt az információt kaptuk például

Keszthely és Balatonszemes esetében –, és van, ahol komoly változást hoz a gyülekezet életébe a nyári szezon. Ez a helyzet a déli parton fekvő Balatonfenyvesen, ahol év közben csak húsvéthétfőn, pünkösdhétfőn és karácsony második napján, júliusban és augusztusban azonban minden vasárnap van istentisztelet. *Zsíros András* balatonboglári lelkész beszámolója szerint az évközi alkalmakon

FOTO: BANIT JÓZSEF

A balatonfenyvesi istentiszteleten Zsíros András lelkész szolgál

a helyben lakó öt evangélikus közül hárman tudnak részt venni, nyáron azonban hétről hétre szép számban gyűlnek össze az evangélikusok a református templomban; előfordul, hogy többen vannak, mint a boglári istentiszteleten.

Általánosságban elmondható, hogy a rendszeresen az adott településen nyaralókat sok helyen régi ismerősként üdvözlő a gyülekezetekben, a tavasztól késő őszig a Balaton partjára leköltözők pedig akár egy fél éven keresztül aktívan bekapcsolódnak a helyi gyülekezetek életébe. A már említett balatonalmádi példához az is hozzátartozik, hogy míg télen hat-tíz fő részvételével tartják az istentiszteleteket, addig nyáron nemhogy megduplázódik, de akár meg is triplázódik a létszám.

Révfülöpön is hasonló a helyzet. Gyakran négyszer-ötször többen vannak, mint máskor – tudtuk meg *Veress Istvántól*, a Kővágóörs–Révfülöp–Kapolcsi (Sion) Evangélikus Egyházközség lelkipásztortól. Ugyanerről számolt be *Riczinger József* balatonfüredi lelkész is. Mint elmondta, a

hozzá tartozó gyülekezetek közül a főredire és a dörgicseire is az jellemző, hogy nyáron megduplázódik a hívek száma. Előbbi esetében ez nem csak az üdülővendégek megjelenésével magyarázható; a szívkörházban és a szanatóriumokban gyógyulók közül is sokan eljönnek az alkalmakra, köztük egyházi vezetők és lelkészek is, akik egyúttal igehirdetéssel is szolgálnak a templomban.

Az üdülővendégekkel tehát „könnyebb” dolguk van a lelkészeknek, a turistákat azonban már nehezebb megszólítaniuk, hiszen közülük sokan csak épületként tekintenek a templomra. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a legtöbb helyen nem szerveznek „vendégcsalogató” programokat, bár például a balatonfüredi evangélikus templom viszonylag gyakran fogad be nem kifejezetten egyházi rendezvényeket, a síófokiban pedig – mint *Lampért Gábor* lelkipásztortól megtudtuk – kéthetente orgonakoncertre várják az érdeklődőket. (Ugyanő a turistákkal kapcsolatban felelevenítette egy körülbelül négy évvel ezelőtti emlékét, amikor is a vasárnapi istentiszteleten egy ismeretlen fiatalember egyszer csak előkapott egy trombitát a hátizsákjából, és azzal kísérte a gyülekezet énekét...)

Gondolva a németekre

Kiseb számban ugyan, mint korábban – ezt a megkérdozettek is megerosítették –, de még mindig sokan érkeznek a Balatonhoz német nyelvtérületről. Számukra három településen, Balatonbogláron, Siófokon és Hévízen tartanak német nyelvű istentiszteleteket. Előbbi két helyszínen *Karin Weisswange* hazánkban letelepedett nyugalmazott német lelkészről látja el a szolgálatot. A síófoki alkalmat – *Lampért Gábor* tájékoztatása szerint – sajnos kevesen látogatják (ezért is alakult úgy, hogy ettől az évtől a német evangélikus egyház nem küld helyben lakó lelkészt a városba a nyári hónapokra), a balatonboglári azonban – ahogy azt *Zsíros András* kifejtette – népszerű az érintettek körében. Ez utóbbihoz valószínűleg az is hozzájárul, hogy a lelkészről a német nyaralókat az istentiszteleten kívül is összehívja, és saját, Balatonboglár melletti otthonába invitálja őket kötetlen beszélgetésre.

Hévízen speciális a helyzet, hiszen a német egyház által – a városban letelepedett, valamint a gyógyfürdőt felkereső németek nagy számára való tekintettel – ide delegált lelkésznek köszönhetően itt egész évben van német nyelvű istentisztelet. *Nagné Szeker Éva* keszthelyi lelkész úgy tudja, hogy a nyári alkalmakon

megjelenők háromnegyede az év többi részében is aktívan részt vesz a gyülekezet életében.

Teológushallgatók szolgálatával

A Kötcei Evangélikus Egyházközséghez tartozó Balatonszárszón csak kéthetente vasárnap délutánonként van evangélikus istentisztelet. Hogy a településen található Evangélikus Konferencia- és

FOTO: KÖNDÖR PÉTER

Tóth Szilvia teológushallgató hirdeti Isten igéjét a balatonszárszói evangélikus konferencia-központban

Missziói Otthonban üdülőknek mégse kelljen lemondaniuk az Úr igéjének hallgatásáról, a központban hetente-kéthetente váltják egymást a teológushallgatók. Ők gondoskodnak a reggeli és esti áhítatokról, valamint a gyermekalkalmakról, vasárnap délelőttönként pedig istentiszteletre várják a nyaralókat. Amint *Végh Szabolcs* igazgató elmondta, a lelkészek pihenni érkeznek hozzájuk, ezért nem közülük kérnek fel valakit igehirdetőnek. A kántori szolgálatba azonban bárki besegíthet.

A Balaton árnyékában

A „kistestvér” Velencei-tó partján fekvő Agárdon kéthetente vasárnap délután a székesfehérvári gyülekezet valamelyik lelkésze lép fel a protestáns templom szószékére. *Bencze András* szomorúan számol be arról, hogy nyáron az istentiszteletek egyébként állandó résztvevői is kisebb létszámban képviseltetik magukat az alkalmakon, és a Fehérvárról kilátogatók, valamint az ország más pontjairól érkezők sem élnek a lehetőséggel. Hogy ennek oka a megszólítottak számára rossz időpontválasztásban vagy a templom „elrejtettségében”, netán valami másban rejlik-e, azt ő is szeretné tudni...

■ Összeállította: VITÁLIS JUDIT

Szabadtéren Legénden

FOTO: SZABÓ ANDRÁS

„Adatik új név, új élet...” – ezzel a címmel tartotta meg augusztus 5-én a Nógrád megyei evangélikusság idei szabadtéri evangélizációját Legénden. Maguk a legéndiek kérték, hogy ők rendezhessék meg az együttlétet, hiszen ebben az évben adnak hálát kétszáz éves templomukért. Az ígét *Bőjtös Attila* sárbogárdi gyülekezeti munkatárs hirdette Jákób története alapján a mintegy ötszáz fős gyülekezetnek. Énekekkel szolgáltak a galagutai, a lucfalvi és a szügyi gyülekezet énekkarai, könnyűzenei együttesei, valamint a vanyarci zenei tábor fiataljai.

■ Sz. A.

Közéleti hőségridaó

Amikor e sorokat írom, Közép-Európában harmad- és negyedfokú hőségridaó van érvényben. Az elmúlt napok eszései, viharai után újra visszatért a szokatlan intenzitású kánikula. Állítólag – ez akár hírlapi kacsa is lehet – a Román Hírszerző Szolgálat a pánik elkerülése érdekében államtitokká nyilvánította a meteorológiai jelentések adatait. Államtitok ide, államtitok oda, az előrejelzési adatok nyilvánosságra kerültek – és az állt bennük, hogy a hegyvidékkel megáldott Erdélyben is 40 Celsius-fokos csúshőmérsékletre lehet számítani, a délen elhelyezkedő Bukarestben pedig 50 fokot is mutat majd a hőmérő. Ez – szakemberek véleménye szerint is – a meggondolatlan, önző emberi tevékenység okozta klímaváltozásnak a kétségtelen jele.

Sajnos úgy néz ki, hogy nemcsak a természetben tombol a trópusi jellegű hőség, de egyfajta veszélyes klímaváltozás látszik bekövetkezni erdélyi magyar közéletünkben is. Itt is igencsak felforósodtak a dolgok, és jó ideje érezzük, hogy amíg józan eszünket és ítélőképeségünket el nem vesszítjük, sürgősen el kellene rendelni a közéleti hőségridaót.

Semmi más nem történik szűkebb pátriánkban, mint amit *Varnus Xavér* sztárorgonista és népszerű író hét évvel ezelőtt megírt magyarországi vonatkozásban: „Magyarország sem rosszabb,

mint a legtöbb nyugati ország, csupán nem tanultunk meg különbséget tenni a demokrácia és a hülyeségek szabad terjesztése között.”

Hát valahol nálunk is ez történik – mivel az alma nem esik messze a fától –, eredeti demokráciánk ötvözetet kezd alkotni a hülyeségek szabad áramlásával. „Dögunalom, uszítás, intolerancia és csúsztatás: ezek a kellékeik” – folytatja *Varnus*.

Bár a turáni átok mítoszában nem hiszek, mégis el kell ismernem, hogy a sorsdöntő vagy kritikus történelmi pillanatokban mi, magyarok gyakran nem voltunk a helyzet magaslatán. Sokszor saját jól felfogott érdekből sem voltunk képesek megoldani a helyzetet. Ilyen volt a Mohácsot követő másfél évtizedes esély eljátszása, az I. világháborút lezáró események tragédiája vagy a II. világháborús kiugrási kísérlet kudarca. És persze lehetne sorolni és elemezni a megtörténtekeket és használni a történeszek által oly helytelennek tartott feltételes módot.

Erdély magyar népe komoly, sorsfordító, esélyteremtő helyzet előtt áll: idén európai parlamenti választások, majd jövőre országos és helyhatósági választások következnek. És mit ad Isten, vezető köreinkben éppen ebben a pillanatban csúcsosodik ki legerőteljesebben a

politikai válság, melynek morális, stratégiai, személyes és egyéb okait hadd ne említsem.

Hogy válság van, és a lehető legrosszabbkor, és még hagyján. Hogy jelölt és önjelölt, legitim, féllegitim szervezetek és személyek kizárólag értünk tüsténkednek, és is elmegy. De az az, hogy a legkritikusabb pillanatban, a huszonegyedik órában a minket féltő és szerető, értünk áldozatosan tevékenykedő közéleti és politikai vezéreink miért nem tudják megtalálni a kényszerítő, szükséges megoldást, számomra már érthetetlen. Talán nehéz valami kis következtetést levonni tanulságként történelmünkből? Talán nehéz felismerni a történelmi pillanat kényszerítő erejét?

A napisajtóban egyebet sem olvasok, mint hogy mind *Tőkés László* református püspök, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke, mind *Markó Béla*, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke találkoznak és megegyezni szeretne a má-

sikkal. Természetesen mindez a mi érdeünkben, a választókért, az erdélyi magyarságért történik – hivatkoznak is ránk eleget –, mégis ez valahogy nagyon nehezen jön össze, mert ez a történeszek által gyűlölt „ha” feltételes mód mindig odaszemtelenedik.

Releváns megállapítások a sajtóból: „továbbra is bizonytalanság övezi a hosszú ideje tervezett Markó-Tőkés-találkozó helyszínét és időpontját”, „ma bizonyosan nem kerül sor a megbeszélésre”, „kérdéses, hogy milyen körülmények között tarthatják meg a kétoldalú eszmecsere”... Egyébként mindkét fél kész a tárgyalásra, és egyebet sem akar, mint az erdélyi magyar nemzetközösség jövőjét megoldani.

Az is lehetséges, hogy nem a reflektorfényben megejtett egyetlen találkozás lesz a megoldás kulcsa. Eközben azonban az időszerelevény észrevétlenül kigördül a pályaudvarról, és félek, hogy igaz lesz a mondás: ahol az oroszlanok egymást marcangolják, ott a hiénák lesz a zsákmány. Hőségridaó van erdélyi közéletünkben.

Jézus csodálatos szavai jutnak eszembe: „De Jézus magához hívta őket, és ezt mondta: »Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtuk, és a nagyok hatalmaskodnak rajtuk. De közöttetek ne így legyen: hanem aki naggyá akar lenni közöttetek, az legyen a

szolgálat, és aki közöttetek első akar lenni, az legyen a rabszolgálat. Mint ahogy az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltáságul sokakért.«” (Mt 20,25–28)

Varnus Xavérról olvasom, hogy tizenhét évesen, nem bírva a politikai légkör fojtogatását, kiugrott Kanadába, azután hazajött, majd újra menni kényszerült. Most megint itthon van. Amikor azt kérdezték tőle, hogy nem akar-e újra Kanadába költözni, ezt válaszolta: „Azt a luxust már nem akarom tovább folytatni, hogy bugyuta politikusok miatt üljek rendszeresen repülőgépre. Én háromszor emigráltam ebből az országból a hülyék miatt. Most szeretném, hogyha egy kicsit őt mennék el.”

Lehet, hogy ez hoz majd lehűlést a kánikulában?

Adorján Dezső Zoltán püspök Erdélyi Egyházkerület

Elhunyt a pátriárka

Kilencvenkét éves korában, július 30-án elhunyt Teoctist román ortodox pátriárka. 1986 óta állt a román görögkeleti egyház élén. Földi maradványait augusztus 3-án, az I. Bartolomaiosz konstantinápolyi ökumenikus pátriárka által bemutatott temetési mise után a bukaresti patriarkátus katedrálisában helyezték örök nyugalomra. Az egyházi szabályok negyvenegy napot adnak az új egyházfő megválasztására, így várhatóan legkésőbb szeptember 9-én lesz új vezetője a román ortodox egyháznak.

► MTI

A világdzsemborik dzsemborija...

► Talán túlzásnak, pusztán elcsépeelt újságírói fogásnak tűnhet a fenti cím. De hogyan is nevezhetnének azt a majd kéthetes eseményt, amelyen negyven-ezer fiatal volt együtt a világ mintegy huszonnyolcmillió cserkészének képviselésében, szinte a föld minden országából, hogy ünnepeljen, játsszon, dolgozzon, ápolja a cserkészet hagyományait, továbbvigye a mozgalom szellemiségét? Július 28. és augusztus 8. között a London melletti Hylands Parkban a Lord Robert Baden-Powell alapította cserkészmozgalom megalkulásának századik évfordulója alkalmából valóban a világdzsemborik dzsemboriját rendezték meg, a huszonegyediket a sorban. A lapzártánk idején még tartó programról Buday Barnabás evangélikus lelkész, a Magyar Cserkészszövetség országos elnöke hazaérkezése után, telefonon számolt be lapunknak.

– Magyarországról ötszázhatvan fiatal vesz részt a találkozón, közülük háromszázhatvanöt cserkész, azaz tizen-nég és tizennyolc év közötti fiatal, hetven vezető és mintegy százharminc önkéntes. A tábor jelentőségét mutatja, hogy a megnyitóünnepségen maga Vilmos brit trónörökös is megjelent. Meglátogatta a tábort a svéd király is – aki egyébként maga is cserkész. Jelenlétét az is indokolta, hogy a négy év múlva esedékes találkozó helyszíne Svédország lesz.

A kiutazó háromszázötven magyar cserkész másfél-két éven át készült a centenáriumi ünnepségre. Nyelvtudásra, a fogadó ország és Magyarország ismeretére volt szükségük – egészen a magyar táncokig –, és természetesen a cserkésztudásnak is birtokában kellett lenniük. Ezenkívül ki-ki maga gyűjtötte össze a kétszázötven ezer forintnak megfelelő részvételi díjat – magyarországi viszonyok között nem kis feladat volt a pályázati pénzek és szponzori támogatások megszerzése... Természetesen evangélikus cserkészeink is képviseltetik magukat a táborban.

FORRÁS: HTTP://WWW.DZSEMBORICSAFAT.HU

Az ünnepségsorozat egyik kiemelkedő pillanata az augusztus 1-jei Sunrise Day volt, amikor is a világ minden pontján a napkelte idején – reggel 6 és 8 óra között – a cserkészek az 1907-ben Brownsea szigetéen rendezett első cserkésztáborra emlékeztek. Akkor harsant fel először a kudukürt, amely immár száz éve fiatalok millióinak jelent értékes örökséget.

A rendezvény kereteiről hadd említsek néhány fontos dolgot. A dzsemborin közel százötven ország mutatja be hazáját, annak népművészetét, kultúráját. Magyarország kiállítószátra előtt a Lánchíd áll. Fából készült, szöget nem használtak a felépítéséhez, csak kötelet. Öt méter hosszú és három méter magas – fel is lehet rá mászni. A másik helyszín a World Village, a világfalu. Itt a sátorrengetegben interaktív módon találkozhatnak a résztvevők különböző kultúrákkal és tradíciókkal. Magyarországot többek között népi kismesterségek képviselik: lehet bőrizni, gyöngy nyakláncot készíteni vagy a kopjafafaragásban

elmélyedni. Szabadtéren zajlik a karikás ostor használatának bemutatása és tanítása. Lehetőség van néptáncot vagy magyar népdalokat is tanulni, sőt a magyar gasztronómiába is belekóstolhatnak az érdeklődők. Megtanulhatják például egy jó bablevessel vagy akár a csörögéfáknak az elkészítését. Bent a sátorban megtekinthetők hazánk nagyjainak – magyar tudósoknak, felfedezőkné – a képei. Nagy sikernek örvend a Rubik-kocka, amely még a magyar kontingens logójába – pólóra vagy máshová felvarrható jelvényébe – is belekerült.

A magyarok a két kiállítóhelyen kívül még egy nagyon fontos helyet a magukénak tudhatnak: a tábor lakóinak rendelkezésére áll egy magyar csárda, ahova betérve eredeti magyar ízekkel ismerkedhetnek meg: kérhetnek többek között gulyást, pörköltet vagy lángost, de jól fogja a palacsinta és a somlói galuska is. A csárda működését az egymást két turnusban váltó, keményen dolgozó önkéntesek – tizennyolc éven felüli cserkészek – biztosítják. A dzsembori befejeztével a három hete épült, maguk által tervezett és felépített tornácos faházat szétszedik és hazaszállítják.

A magyar kontingens – tizenegy raj – részeként utaztak a határainkon túl élő, illetve a külföldi magyar cserkészszövetséghez tartozó magyar cserkészek, s ennek a gyakorlati hasznán kívül bizony szimbolikus jelentősége is van.

A dzsemborin a negyvenfős rajok al-táborokban laknak – akár különböző kontinensekről érkezettek is kerülhettek szomszédságba egymással. Együtt tábo-rozik a japán és az olasz, az amerikai és az iraki (!), a magyar és az ausztrál. A gyerekek szabad idejükben – azaz amikor nem néptáncosként vagy idegenveztőként tevékenykednek valamelyik ki-állítószáton – kaland- vagy kajak-ke-nu túrán vehetnek részt, de hasznos szociális munkát is végeznek: a vendéglátók szervezésében például régi temetőt takarítanak, vagy összegyűjtött, rossz bicikliket javítanak meg, amelyeket később Afrikába küldenek, olyan helyre, ahol nagy kincs egy igazi kerékpár.

Személyes élményeimet röviden így foglalhatom össze: le voltam nyűgözve a szervezés profizmusa láttán, és büszkeséggel láttam a fegyelmezett magyar cserkészeket, hiszen nem sokan vannak rajtuk kívül, akik még tartják az eredeti, „Bi-Pi”, az alapító által javasolt formákat. A résztvevők jól tudják: a cserkészet nemcsak játék, hanem tanulási lehetőség is, s ennek a dzsemborinak igazi célja az, hogy hazatérve, saját csapatukban és őrükben minél hasznosabban tevékenykedjenek. Hogy az odakint ellesett ötleteket, a megtapasztalt lelkesedést itt-hon aprópénzre váltva friss lendületet adjanak a magyar cserkészsz munkának.

■ KÖHÁTI DÓRA

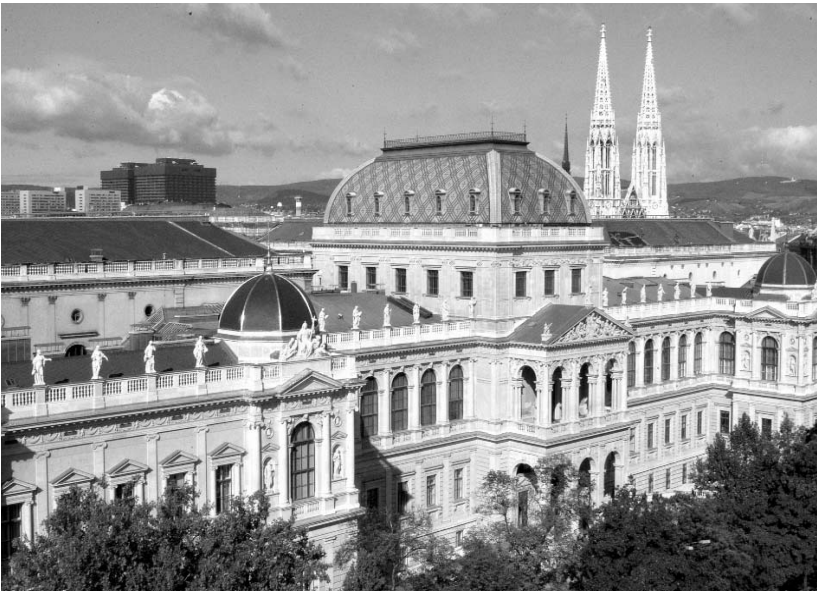
Hívó olvasás nélkül nincs megértés

Bibliakutatók tanácskoztak Bécsben

Amíg néhány évtizeddel ezelőtt a külföldi teológiai és bibliakutatási irányzatok iránt érdeklődőknek elsősorban a német nyelvterületen kellett otthonosan mozogniuk, addig ma a nemzetközi konferenciák nyelve kilencven százalékban angol, még akkor is, ha a nemzetközi konferenciát történetesen Európa szívében, Bécsben rendezik.

Az 1880-ban New Yorkban alapított Bibliakutatók Társasága (Society of Bib-

csoportban, melynek Zsengellér József református professzor volt a vezetője, a Pápai Református Teológiai Akadémián és a Károli Gáspár Református Egyetemen folyó, máris nemzetközi tekintélynek örvendő szövegteni kutatásokat mutatta be Zsengellér professzor, illetve Xeravits Géza pápai oktató. Bolyki János nyugalmazott református professzor a deuterokanonikus iratok hollandokkal közösen folytatott kutatásáról beszélt; e

A konferenciának otthont adó Bécsi Egyetem

lical Literature, rövidítve: SBL) minden évben két konferenciát rendez: novemberben az Egyesült Államokban, a nyár folyamán pedig Európában. 1995-ben Budapest adott otthont az SBL konferenciájának, idén nyáron, július 21. és 26. között pedig a Bécsi Egyetem látta vendégül a több ezer amerikai, európai, ázsiai és afrikai előadót.

Sokszínűség és magyar jelenlét

A konferencia szigorúan tudományos alapokon szerveződik. A vallási és a felekezeti hovatartozás nem meghatározó; általában az egymástól lényegesen különböző iskolák is felvonulhatnak, s alulról jövő javaslataik alapján különféle szekciókat szervezhetnek. Mivel a Biblia nemcsak a keresztényeknek, hanem a zsidóságnak is a szent könyve (amit mi Őszövétségnek nevezünk, az számukra a Biblia), a különféle zsidó iskolák és tudósok is rendszerint igen aktívan képvisel-tetik magukat.

A bécsi főrabbi meghívására a konferencia egyes résztvevői hétfő este ellátogathattak a bécsi zsinagógába az akkor kezdődő Tisa Beav ünnepre, amely a zsidóság letragikusabb, legszomorúbb emléknapja: a zsidók minden évben ekkor emlékeznek az első templom (Kr. e. 586) és a második templom (Kr. u. 70) lerombolására, valamint minden további üldöztetésre. A mintegy kétórás ünnepélyen jelen lévők elimádkozták Jeremiás siralmait több búnbánati énekkel együtt, s a gyászt azzal is kifejezték, hogy alacsonyabb széken vagy a földön ültek.

Kuriózum volt a samaritánusok jelenléte (honlapjuk: mystae.com/samaritans.html). Magukról azt vallják, hogy az északi országrészből származnak; csak Mózes öt könyvét fogadják el Szentírásnak, és annak a szövege is eltér néhány helyen a zsidó kánontól. Négy sajátosságuk van: mindig a Szentföldön éltek; a Gerazim hegyén ma is minden évben peszahkor bakot áldoznak; a szombatot a Tóra szerint ünneplik; a Tórában található tisztsági törvényekhez tartják magukat. Csak vokális zenét alkalmaznak, hangszereket nem. Amíg 1948-ban a samaritánus közösségnek csak 250 tagja volt, addig 2007. január 1-jén 704; ebből 368 férfi és 336 nő.

A konferencián hétfőtől csütörtökig naponta körülbelül ötven szekcióban folytak az előadások. A magyarországi kutatókat két delegáció képviselte: Hausmann Jutta professzor csoportjában a Budapesten, illetve Szegeden folyó kutatásokról számolt be Benyik György római katolikus és Karasszon István református professzor; az evangélikus színeket Hausmann professzor és Cserháti Márta egyetemi adjunktus képviselte. A másik

sorok írója pedig az immár tizennégy éve működő Hermeneutikai Kutatóköz-pontot és annak kiadványait ismertette.

Gyakran lehetett magyar szót hallani – nemcsak magyaroktól, hanem például Izaak J. de Hulster fiatal utrechti kutatótól is, akinek a vezetésével a jelenlevők az ikonográfiai kutatásokat ismerhették meg. Az erdélyi Hubbes László Attila az apokaliptika szerepéről szolt, a hollandiai Groningeni Egyetemen dolgozó Chachesz István csoportja pedig a kognitív elméletek jelentőségét emelte ki.

A saját előadásain túl ki-ki csatlakozott az érdeklődési területeihez leginkább kapcsolódó szekciókhoz.

Túl a történetiségen...

Jelen sorok szerzője már egy korábbi – az SBL és az American Academy of Religion közös washingtoni konferenciájáról írt – beszámolójában (Az amerikai val-lástudomány Mekkájában, Evangélikus Élet, 2006/49.) is utalt arra, hogy egyre inkább kibontakozóban van egy olyan irányzat, amely „a Szentírás teológiai értelmezése” mellett érvel. Természetesen a teológia korábban is meghatározó volt a keresztény biblikusok számára, de többnyire csak „második lépcsőként”, a történeti kutatás után. A felvilágosodás óta ugyanis egyoldalúan a történeti paradigma dominál a Biblia értelmezésében, s ezen csupán rést ütöttek a 20. század végén jelentkező irodalmi-nyelvi módszerek, amelyek holisztikusan közelítenek a Bibliához.

Magam is úgy véltem, hogy a Biblia egészét, benső koherenciáját, gondolati egységét felmutató irodalmi módszerek (képviselei: Eric Auerbach, Northrop Frye, Paul Ricoeur) segítenek rést ütni az egyoldalú történetiség vastag falán. Az elmúlt esztendőknben viszont egyre inkább meggyőződtem arról, hogy hívó olvasás nélkül nincs igazán megértés, ezért a dogmatikát nem kiiktatni, hanem ellenkezőleg: integrálni kell a biblia tudományban. Az exegézis és a dogmatika összefügg (Joel B. Green), s a Biblia olvasásának helye nem elsősorban az akadémia, hanem az egyház, a teológia pedig az egyház tudománya. A Biblia egyoldalú (történettudományi) kisajátításával és analitikus „dezintegrálásával” szemben joggal emelték fel szavukat az amerikai teológusok: „Vissza a Bibliát az egyháznak!” („Reclaiming the Bible for the Church”).

A konferencia számomra egyik legérdekesebb szekciójában arról volt szó, hogy a kommunikációelméletben megfogalmazódott úgynevezett „relevanciaelmélet” is a teológiai értelmezés szükségességét támasztja alá (Gene L. Green). Stephen E. Fowl (katolikus), Kevin J. Vanhoo-

zer (református), Francis Watson (anglikán), Robert Jenson (evangélikus) tudósok egyértelműen azt – a jelen sorok írója számára is igen fontos – álláspontot képviselték, hogy a szöveg benső értelmének tolmácsolásakor a keresztény egyház kétezer éves hagyományát, tehát a patrisztikát, a reformációt és a modern korszakot egyaránt figyelembe kell venni, s csak akkor szól az Írás önmaga – isteni – szándékához hűségeen, ha annak dallamát együtt énekeljük a földön élő és a megdicsőült egyház szentjeivel. Az Ulrich Luz nevével fémjelzett „hatástörténeti iskola” is ezt képviseli. A mi egyházunkban helyre kellene állítani az egyháznak az eredeti tiszta hangját és tekintélyét.

Vita és párbeszéd

A bibliaértelmezés tudományában a múltban és a jelenben is sokszor meghatározó volt a vita, a polémia. A vitára való készséget a reformáció egyes felekezetei az egyház jegyeihez sorolták, ám arról az apostoli intésről megfeledkeztek, hogy az öncélú vita káros is lehet (1Tim 6,4; 2Tim 2,23; Tit 3,9).

A huszadik század utolsó évtizedeiben az angolszász biblikusok körében igen éles volt az a polémia, amelyet James Barr angol őszövétséges (1925–2006) a yale-i Őszövétség-kutató Brevards Childs (1924–2007) „kánonkritikai” hermeneutikájával folytatott. Isteni iróniára vall, hogy az ősszel elhunyt Barr-ra és az egy hónappal ezelőtt meghalt Childsra ugyanazon a napon, ugyanabban a teremben emlékeztek tisztelőik és követőik: reggel Childsról, délután Barr-ról szoltak a méltatások. Az utóbbin háromszor annyian vettek részt, mint az előbbin. (Kettejük vitájáról lásd a Hermeneutikai Füzetek 3. és 25. számát.)

James Barr angol Őszövétség-kutató (1925–2006)

Két plenáris előadás is szolt Pál apostol rómaiakhoz írt levelének mai tolmácsolásáról. A princetoni Beverly Gaventa asszony Pál drámái képalkotásáról szolt (Isten mellett ott van a bűn és a halál), s szerinte mindez mögött a zsidó apokaliptika húzódik meg. Gaventának a közelmúltban jelent meg Our Mother Paul (Pál, a mi anyánk) című könyve, amelyben Pál apostolnak a nőiességgel (szülés, szoptatás, nevelés) kapcsolatos képeit elemzi. A másik előadó az idehaza is jól ismert heidelbergi professzor, Gerhard Theissen volt, aki a Római levél kapcsán arról szolt, hogy Pál ebben a levélben dialógust folytatott korábbi pluralisztikus identitásaival.

Végezetül a történetiség és a teológia kapcsolatát boncolgatva egy fiatal prágai kutató egy, a két világháború közt élt cseh tudóst, Slavomil C. Daneket mutatta be, akinek a tények és az Isten igéje különbözőségéről szoltó találó észrevétele akár mottója is lehetett volna az egész konferenciának s az Isten igéjét komolyan vevő tudománynak: „Facta labuntur, sed Verbum Dei manet, manet quia fit”, azaz „a tények ingadoznak, ám Isten igéje megmarad; megmarad, mert az állandóan lesz és történik”.

■ FABINY TIBOR (IFJ.)

Híd hazánk és Tübingia között

Magyar vendégek az eisenachi egyház Szent Erzsébet-ünnepségén

Tübingiában a maguk szentjeként tisztelik Erzsébetet, és egyéves ünnepségsorozat keretében emlékeznek meg róla. Wartburg várában – ahol jó háromszáz évvel a magyar királylány után Luther talált menedéket – kiemelkedően színvonalas kiállítást rendeztek Erzsébetről, európai kontextusba helyezve őt. A történelmi környezet különleges hangulatot biztosít a megjelenített tárgyaknak, dokumentumoknak, emlékeknek. Látható itt az Erzsébet által használt zsolotárkönyv, a királylány ünnepi palástja, valamint az az egyszerű darócruha, amelyre azt felcserélte. Ez utóbbit a hagyomány szerint Assisi Szent Ferenctől kapta, akinek szellemisége és egyszerűsége nagy hatást gyakorolt rá.

A kiállítás anyagát igazi európai összefogás keretében tucatnyi ország gyűjteményeiből, köztük számos magyar múzeum értékei közül válogatták össze (A kiállítás katalógusaként megjelent, Elisabeth von Thüringen – Eine Europäische Heilige című, több mint hatszáz oldalas kötetben [Michael Imhof Verlag, Petersberg, 2007] dr. Korányi András tanulmánya is olvasható. – A szerk.) Wartburg várában – stílusos módon – a Luther Mártonra gyakorolt rendkívüli hatást érzékelteti az utolsó termek anyaga. Az itt olvasható szemelvények egyértelműen igazolják, hogy a reformátor milyen nagyra értékelte Árpád-házi Szent Erzsébet személyét. Kifejezésre juttatta, hogy ez az önfeláldozó asszony sokkal közelebb állt a jézusi modellhez, mint a pápai egyház megannyi nagy hatalmú képviselője, élén a pápával.

A kiállításnak a későbbi hatástörténet bemutató másik része a múzeummá átalakított eisenachi Predigerkirchében látható. A számos piros-fehér-zöld szalagos koszorút szemlélve jó érzéssel állapíthattuk meg, hogy Magyarországról is igen sok látogató érkezett az Erzsébet-kiállításra. A Szent Erzsébet által alapított egykori ispotály romjainál pedig ottjártunkkor éppen egy római katolikus zarándokcsoport tartott áhítatot.

A Tübingi Evangélikus Egyház, élén Christoph Kähler püspökkel mindent megtesz annak érdekében, hogy Erzsébet

öröksége ma is élő legyen. Könyveket jelentetnek meg, előadás-sorozatokat rendeznek, valamint – a leleményes szeretet jeleként – úgynevezett Erzsébet-kenyert árúsítanak, hogy a bevételből egy tanzániai szülőotthont támogassanak.

Az egyház július 22-i központi ünnepségére meghívást kapott Fabiny Tamás püspök és felesége – e sorok írója – is. A meghívást talán az is indokolta, hogy Szent Erzsébet szülővárosa, Sárospatak az Északi Egyházkerületben található. Az ünnepi istentiszteletre az Eisenach központjában álló György-templomban kerül sor. Közvetlenül a wormszi birodalmi gyűlés után, 1521. május 2-án –

FOTO: NORMAN WEIBER

két nappal a Bölcs Frigyes által megszervezett színlelt elrablása előtt – maga Luther is prédikált itt. (Az ezt követő wartburgi tartózkodása során is éppen a templom névadójára tekintve viselte a Junker Jörg álnevet.) További rangot ad a templomnak, hogy 1685. május 23-án itt keresztelték meg Johann Sebastian Bachot. A Luther-, illetve a Bach-ház a város fő nevezetességei közé tartozik. Bármilyen hihetetlennek tűnik is, de a György-templomban még az egyházfit is Luthernek hívják! Igaz, nem Mártonnak, hanem Walternak. Feleségével, Petra Lutherrel pedig a Luther-ház földszintjén, a kávézó-könyvesboltban találkoztunk.

A látványos külsőségekkel kísért istentiszteleten a magyar püspök a tübingi egyházi perikóparend szerint az arra a vasárnapra kijelölt textus, Lk 9,12–17 alapján hirdette az igét. Kiemelte, hogy Erzsébet nem a magyaroké, nem is a tübingiaiaké,

hanem Jézusé. A szegények és elesettek gyámlolójaként Jézusnak a kenyérsodát megelőző szavát teljesítette be: „Ti adjatok nekik enni!” (Lk 9,13) Reményét fejezte ki, hogy ez a lelkiület átjárja végre Európa egyházait és társadalmait.

Az alkalmat a média élénk érdeklődése övezte. Az istentiszteleten jelen volt a tübingiai televízió, továbbá a püspöktől interjút kért az MDR rádiócsatorna és számos újság. Vasárnap este a világhírű Ton Koopman vezényletével ünnepi koncertet rendeztek a György-templomban. Az ünnepségsorozat sikeréhez magyar művészek is hozzájárultak: az eisenachi Szent Anna-templomban a Szent

Efrém férfikar, a budapesti kórusiskola tanárainak női kara, valamint Palya Bea énekes egy Szent Erzsébetről szóló misztériumjátékot adott elő (képünkön) kirobbanó sikerrel.

A magyar látogatók eisenachi szolgálata szorosabbra fűzte a rendszerváltozás óta némileg meglazult magyar-tübingiai evangélikus kapcsolatokat. Szent Erzsébet személye, akár egy híd, ma is összeköti a két népet és a két egyházat. Tanulhatunk abból, ahogyan a németek a hagyományait őrzik. Úgy becsülik meg Szent Erzsébetet, hogy a hangsúlyt nem valamiféle érdemszerző cselekedetre, hanem az alázatra és a hősies önfeláldozásra teszik.

Talán mi, magyarországi evangélikusok is felfedezzük, hogy Erzsébet – a kétezer éves egyház e kiemelkedő személyisége – hozzáánk is tartozik.

■ FABINY KATALIN

Az érem másik oldala

► **Hatalmas nemzetközi összefogással készült az a kiállítás, amely a nyolcszáz éves mongol államigazgató és a középkori világ egyik legnagyobb uralkodóját, Dzsingisz kánt helyezi a középpontba. A nagy sikerű tárlat Bonn, München, Schallburg és Isztambul után Budapesten látható szeptember 2-ig. A magyar bemutató egyik specialitása, hogy hazai gyűjtemények remek darabjai is gazdagítják; a másik, hogy a múzeum munkatársai gondosan előkészített, önálló kiállításon mutatják be a tatár hódítást – erről az oldalról nézve.**

Van egyszer az érem egyik oldala. Ezen Dzsingisz kánt és utódait látjuk. Mindahányan, köztük a nagy kán unokája, a számunkra szomorúan-jól ismert Batu kán egy távoli birodalom vérszomjas, hódító uralkodóinak tűnnek. Egészen addig, míg a kiállítás és a mellé kiadott bőséges nyomtatott és virtuális anyag segítségével rá nem ébredünk, hogy mi mindent köszönhet nekik a mongol történelem és kultúra. Egyrészt remekül szervezett hadsereget, szigorú törvényeket, átlátható közigazgatást és útlelrendszert, másrészt a tibeti buddhizmust, az írásbeliséget, a gazdag tárgyi kultúrát, a lenyűgöző templomi művészetet.

És vajon mit tartogat számunkra az érem másik oldala? A Himmusz jól ismert sorát például: „Most rabló mongol nyílát / Zúgattad felettünk...” Rogerius siralmas énekeit vagy Tamás spalatói érsek, a szemtanú beszámolóját. Históriás éneket Balogh Márton szívzaggató hangján: „Véres kardot hordtak körül, / Az ország környékéről, / Aki vitéz, aki betyár, / Lóra kap, mert jön a tatár, hajj!” Vagy a magyar történelem egyik kötelező évszámát: 1241–42.

A kiállítás nem csak az egymással szemben álló könnyű és nehéz fegyverzetet, nem csak a jó helyre rejtett, gazdag

leletanyagot mutatja be – szerszámokat és kincseket –, nem csak a föld színéről véglegesen letörölt falvakat és templomokat sorolja, és nem csupán az ország hihetetlen mértékű elnéptelenedéséről számol be. Közel nyolcszáz év távlatából képes emberi tragédiákról is szólni. A megrázó erejű leletek a pompeji maradványokhoz hasonlóan beszélnek a rettegésről és a pusztulásról. A reménytelenségről és a védtelenségről. A képeket, tárgyakat Rogerius szavai teszik még valóságosabbá, még fájdalmasabbá.

Aztán „a kegyetlenség helyében úrrá lesz a kegyelem...” Addig soha nem – és azóta vajon hányszor? – tapasztalt összefogással megindult az ország újjáépítése és megerősítése. Ahogy a tatár elleni harcban együtt indult „aki vitéz, aki betyár”, úgy a „második honalapításból” is mindenki kivette a részét. A királyné például saját ékszerai árán emeltetett várat a visegrádi hegyen.

Átmenetileg elültek a belső viszályok, lenyugodtak az indulatok, hiszen a megmaradás volt a tét. Maga a király sem követte korábbi céljait, „hanem a valós helyzetet és szükségletet felmérve, korábbi ellenfeleivel egyezve, reformokkal »életre keltette« az országot”. A tatárjárásról szól a kiállítás, záró szövegéhez nem kell kommentár.

Toleráns utóirat a 21. századból: miközben Dzsingisz kánt, egyik „legősibb ellenségünket” bámuljuk lenyűgözve a tárlók tükrében, lassan leesik a tantusz a mongol és a magyar történelem számtalan párhuzamosságáról: a nomád életmódról, az uralkodóról, aki egy farkastól származik, akit a mennyben alkottak, és akit a sors választott ki a feladatra. A hódításokban kegyetlen birodalomról és a békében toleráns, nyitott fővárosról. Idegen uralomról évszázadokon keresztül. A népköztársaságról. A kommunisták templomrombolásairól. A szovjet típusú kommunizmusépítésről a buddhista lámák legyilkolásával, a dúsgazdag marhateyésztők kiiktatásával, a „japán kémek” bebörtönzésével, a templomi rézszobrok tonnáinak ipari célú beszolgáltatásával és az ideiglenesen ott állomásozó hadseregegel.

Mindezeket tudva nincs mit csodálkoznunk azon, hogy Dzsingisz kán alakja a 20. században a nemzeti öntudat jelképe lett. Vagy azon, hogy róla nevezték el Mongólia legnépszerűbb vodkáját és sörét, és nevét skandálják a nemzeti érzelmű rockzenekarok. És vajon hányan szeretnének abba a tizenhatmillióba tartozni, akik a humánogenetikuskok szerint a nagy kán génjeit hordozzák szerte a világon?

■ ZÁSZKALICZKY SZUSZANNA

A Dzsingisz kán és öröksége – a mongol birodalom című kiállítás szeptember 2-ig. A tatárjárás 1241–42 című kiállítás pedig szeptember 30-ig tekinthető meg a Magyar Nemzeti Múzeumban hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig.

„A filmes élvezetboncolás svéd mestere”

A múlt hétfő reggel elhunyt Ingmar Bergman svéd rendező és író. Bár már több mint két évtizede visszavonult aktív rendezői pályájáról, filmjeit ma is játsszák szerte a világon. Gazdag örökséget hagyott maga után. Több mint ötven mozifilmet készített, több svéd és külföldi színházban rendezett, valamint irodalmi munkásságára is odafigyelt az olvasóközönség. Saját élettapasztalatára, élményeire és benyomásaira támaszkodva szinte minden filmjében és írásában központi helyet foglalt el az Isten-kérdés és az emberi kapcsolatok témaköre.

Svédország miniszterelnöke a következőképpen emlékezett vissza Bergman munkásságára: „Ingmar Bergman a világ egyik legnagyobb dramaturgja, sokak számára ő volt a legnagyobb mindnyájuk között. Azt hiszem, nehéz megérteni és teljes egészében felmérni Bergman hatalmas hozzájárulását a svéd film- és színházművészethez.” Találó gondolat, hiszen külföldön mintha jobban értékelnék Bergman munkásságát, mint saját hazájában.

E sorok írójának többször is volt alkalma svédekkel beszélgetni Bergmanról, és szinte mindig az az érzése támadt, hogy itthon többet jelentettek nekünk a filmjeiben megfogalmazott kérdések. De vajon miért? Talán a két ország társadalmi berendezkedésének különbözősége miatt? Mert mi egy olyan időszakban ismerhettük meg alkotásait, amikor egyáltalán nem volt természetes, hogy egy-egy mozielőadáson magunk is bevonódjunk az Isten-kérdésbe, abba a titokba, hogy ő miként szólítja meg az embert? A feltett kérdések nem voltak könnyűek, és a legkevésbé sem voltak megnyugtatóak, de annak, aki beült az előadásra, foglalkoznia kellett velük. Ezzel szemben a szabad északi országban e kérdések természetessége talán inkább közömbösséget szült.

Persze lehet, hogy Bergman képei egész egyszerűen túl közeliek voltak a svédek számára. Róluk szóltak, mélyre hatoltak, sokszor nagyon sok mindent felfedtek. Találónak jellemezték egyszer Bergmant úgy, hogy ő a filmes élvezetboncolás svéd mestere. Lehetne még tovább

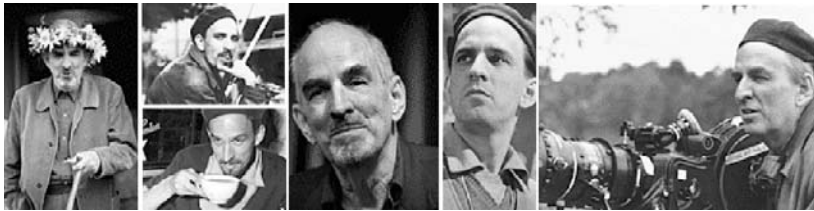
keresni a válaszokat – akár a Szentírásból merítve, gondolva azokra a prófétaakra, akik nem kedvesek a saját hazájukban...

A hetedik pecsét, A nap vége, Tükör által homályosan, Úrvacsora, A csend, Farkasok órája, Szégyen, Fanny és Alexander, Jelenetek egy házasságból – ismerős címek sokunk számára. Úgy emlékszem, hogy életem első Bergman-filmjét egy gyülekezeti ifjúsági közösséggel láttam. Az előadást követő beszélgetésből tudtam meg, hogy Bergman evangélikus lelkészcsaládból származott. Különös feszültséget éreztem; egyrészt valami büszkeséget is, de az összbenyomás mégsem volt maradéktalanul pozitív. Ez a feszültség inspirált a későbbiekben többször arra, hogy jobban megismerjem a rendező élettrajzát, filmjei anyagának forrását.

Bergman 1918. július 14-én született Uppsalában. Édesapja szegény sorból kiemelkedő, befelé forduló, félszeg természetű ember volt, édesanyja nagypolgári családból származó ápolónő. Házasságukat – főként a társadalmi ellentétek miatt – szinte senki sem pártolta, ők mégis egymáséi lettek. Kapcsolatuk hamar megromlott, állandó konfliktusaik és nézeteltéréseik családi életüket is beárnyékolták. Bergman sokszor emlékezett vissza a rideg otthoni légkörre, a vallásosság külső kényszerére, a paplakban vendégeskedő lelkészekre, akik többnyire fanatikusak vagy hitükben megrendültek voltak.

Bergman korán elkerült a szülői házból, de zúlei viszontagságos kapcsolatát akkor is figyelemmel kísérte, amikor édesapja elismert ígehirdető volt az egyik stockholmi gyülekezetben. Gyermeckori élményei egész életét meghatározták. Egyszer azt nyilatkozta, hogy hét-nyolc éves korában valami alapvetőt elveszített. Ezt kereste egész életében, mert ennek az alapvetőnek a hiányát kétségbeejtő emberi állapotnak tartotta. Nyughatatlan, kereső ember volt, aki egész életművével Isten hallgatásának a fájdalmaról beszélt. Töretlen keresését talán azért sem tudta soha abbahagyni, mert Isten hallgatott. Meghallgatott.

■ JOÓB MÁTÉ

Egyházzenei tábor Nógrádban

A SZERZŐ FELVÉTELE

„Egyedülálló hangszer vagy Isten kezében” – Simon András grafikusnak ez a gyönyörű gondolata volt az idei Nógrád megyei zenei tábor mottója. Tíz napon keresztül, július 29-től augusztus 7-ig hatvan fiatal ízelegette az egyházzene szépségét Paul Gerhardt énekeit tanulva és Bach zenéjét hallgatva, vagy éppen kóruséneklés, illetve hangszeres gyakorlás

keretében. A 2001-ben indult zenei tábornak sok a „törzsvendége”, és a folyamatos utánpótlás is biztosítva van; az idén Németországból is voltak új vendégek. Az igei vezérfonalat Jézus „Én vagyok...” kijelentései adták, melyeket a fiatalok aranymondásként magukkal is vihettek a táborból.

■ SZABÓ ANDRÁS

► Huszonnégy esztendő – ekkora földi életút adatott *Árpád-házi Erzsébetnek*, aki éppen nyolcszáz éve, a középkori Magyarország történetének egyik legvilhárosabb időszakában született Sárospatakon. Rövid pályája alatt azonban többet ismert meg az életből, mint a legtöbben akkor és azóta. Mélyen gyökerező keresztény hitét éppúgy elismerte a középkori egyház, mint *Luther* vagy a mai istenkereső világ – másokért élő szeretetét, melyet királyi származása ellenére is következetesen gyakorolt, nyolc évszázada említi tisztelettel a világ. A legismertebb a valaha is élt magyarok között a nagyvilágban, többen őrzik emlékét, mint Nobel-díjasainknak, *Teller Edének*, *Kodály Zoltánnak* vagy *Puskás Öcsinek*. De igazi titka mindig az volt, hogy minden kornak üzent és adott valamit: manapság elkötelezett és következetes Krisztus-hite állhat előttünk bátorításként felekezettől függetlenül, a legnagyobb hitvallók sorából.

Kenyér és rózsa

Mi lehetett a nem egészen négyéves leányka, *Árpád-házi Erzsébet* úticsomagjában vagy éppen köténykéjében, amikor 1211-ben a tübingiai Wartburg várába indult? Talán egy számára nagyon kedves játék baba vagy édesanyjától, a később politikai gyilkosság áldozatává vált *Gertrúdtól* egy személyes emlék. Ám ezek mellett talán magával vitt egy darabka magyar történelmet is: a *Szent István* által jó kétszáz

ga elesettségére és törekénységére vagy éppen a feladat lehetetlenül nagy volta-ra, hanem törte és adta. Törte és adta.

Elgondolkodtató, hogy – Lukács tudósítása szerint – „*mintegy ötezer férfi volt ott*” (Lk 9,14), mi most mégis egy asszonyt látunk magunk előtt, aki multiplikátor-ként mintegy folytatja a jézusi kenyérszaporítást. Alighanem mind a középkorra, mind a mi világunkra jellemző,

ERZSÉBET ENNI AD AZ ÉHEZ KNEK – FÉSTETTÜVEG-ABLAK, MARBURG (13–14. SZÁZAD)

évvel azelőtt kereszténnyé tett ország múltját. A külső támadásoknak szüntelenül kitett és Európát amolyan védőbástyaként újra és újra megóvó haza iránti vágyakozását. Buda vagy a magyar koronázóváros, Pozsony szépségeit vagy éppen a szépséges Tihanyi-félszigetet... Azt nem tudjuk, hogy a személyes keresztény hit egy kis csíráját magával vitte-e. Talán igen, hiszen atyja vallási elkötelezettsége Európa-szerte ismert volt. És ne feledkezzünk meg arról, hogy a négyéves kislány kötényében ott lapulhatott egy, a hazai ízeket őrző darabka kenyér...

Nem tudom, nem is akarom a szép legenda kikerülni. Amikor húsz évvel később már nem egy csöpp leányka, hanem egy immár sokat próbált asszony kötényében lapult kenyér. Mi mindent átélt ezen évek alatt! Hírt kapott édesanyja haláláról, majd jegyese, az ifjabb *Hermann* halt meg váratlanul. Később feleségül vette őt annak testvére, *Lajos*, akit előbb egy fiú-, majd egy leánygyermekkel ajándékozott meg. Aztán még meg sem született a harmadik gyermek, amikor a keresztes háborúba készülő *Lajos* meghalt, és Erzsébet húszévesen özvegyi sorba jutott.

Tudjuk, a család nem nézte jó szemmel Erzsébet jótékonykodását: hogy egy éhínség során a tartománygrófi udvar készleteit is szétosztotta a szegények között, ispotályt alapított, hogy enyhítse a legszegényebb betegek szenvedését. Maga is kemény munkát végzett: fonásból tartotta fenn magát, sőt szerény jövedelméből az elesetteket és a betegeket is támogatta. Tevékeny hite az eisenachi ferencesek körében is mélyülhetett. Nem csoda, hogy a számtalan ábrázoláson szereplő legenda szerint a tiltás ellenére a kötényében hordta a szegényeknek a kenyeret, amely aztán rózsává változott.

Jó tübingiai barna kenyér volt nála? Vagy talán a hazai ízeket őrző, magyaros fehér kenyér? Nem, egyik sem. Val-lom, hogy néhány galileai árpakenyér volt a kötényében. Mintegy abból a tizenkét kosárból, amely Jézus csodája nyomán megtelt kenyerekkel.

Mert Erzsébet Jézus tanítványa volt. Követte a Mester útmutatását: „*Ti adjatok nekik enni!*” (Lk 9,13) Nem azt nézte, hogy ez lehetetlen, nem hivatkozott saját ma-

hogy a nők mutatnak különösen példát a leleményes szeretetre és az önfeláldozásra. Erzsébet a nőiség szinte minden fázisát átélte életének rövid huszonnégy éve alatt. Volt hazáját elhagyni kényszerülő gyermek, vidám leányka, kijelölt vőlegényét elveszítő menyasszony, boldog szerelmes, édesanya, szomorú özvegy, megszokott környezetét elhagyni kénytelen, lenézett asszony, szent életű nővér, legyengült testű szenvedő...

Kié Szent Erzsébet? A tübingiaiaké, hiszen mégiscsak e német tartományban formálódott ilyen csodálatos asszonnyá? Vagy mivel mi adtuk őt Európának, miénk, magyaroké? Kultusza az Árpád-háziak lelki megerősödését eredményezte.

Nem, ő igazán egyikünké sem, hanem Jézusé. Mert öhozza tartozott, és az ő programját valószínűleg meg. Ennek nyomán ő az egész kereszténység, katolikusoké és protestánsoké, hiszen sorsával és máig ható cselekedeteivel arra emlékeztet minket, hogy csak akkor vagyunk a Mester tanítványai, ha tevőleges szeretettel, önfeláldozóan segítjük a bajba jutottakat, a szegényeket, nyomorultakat és nélkülözőket. Gondolnunk kell a mai menekültekre, a természeti csapás vagy emberi méltányatlanság által sújtottakra, a munkanélküliekre, hajléktalanokra, AIDS-es betegekre, utcagyerekekre. Milyen jó lenne, ha a „ti adjatok nekik enni” jézusi parancsát sok mai Erzsébet megértené az erfurti lakótelepen és romániai utcákon, palesztin menekülttáborokban és budapesti kórházakban!

Mindennek nyomán ha mi keresztények őt árpakenyérrel és két hallal is elmerjük kezdeni a világ szemében eleve hiábavalónak számító munkánkat, és ha Szent Erzsébet példája nyolcszáz év után is valósággá válik, akkor ő egész Európáé és a világé is lehet. Mert a világnak, keleten és nyugaton, északon és délen szüksége van azokra, akik meghallják a jézusi szót: „*Ti adjatok nekik enni!*”

Mai igazságtalan társadalmi berendezkedések kiigazítása, békétlen emberek kiengesztelése, politikai pártok által megbolondított közösségek megvigasztalása – talán ez sem lenne kisebb csoda, mint amikor a kötényben rejtegetett kenyér rózsává válik.

■ FABINY TAMÁS

„Sosem akarok elszakadni tőled, Uram!”

A pasaréti rendházban laktam, amikor egy dél-amerikai ország egyik eldugott plébániájáról kerestek meg azzal a kérréssel, hogy segítsék nekik egy *Árpád-házi Szent Erzsébet* ábrázoló kép vagy szobor beszerzésében. Amikor vissza-kérdeztem, biztosak-e a dolgukban, és nem tévesztettek-e el valamit, azt a választ kaptam, hogy ugyan milyen illetékesebb helyhez fordulhatnának kérésükkel, mint egy magyarországi ferences közösséghez. Válaszuk olyan természetességgel hangzott, hogy kissé meg is lepett. És lassan elkezdett derengeni, ki a legismertebb magyar ember a világban.

Akik hitük megélésében példaképeink – és akiket katolikusokként szenteknek nevezünk –, olyan emberek, akik koruk nagy kérdéseit kortársaikkal ellentétben tisztán meg tudták fogalmazni, majd ezeket a kérdéseket életükkel úgy tudták meg is válaszolni, hogy az mind korukban, mind a későbbi nemzedékek számára világosságot gyújtott. Segítségükkel más fényben látjuk saját életünket, és biztos támpontokra lelhetünk az emberi lét nagy kapcsolatait illetően: hogyan viszonyuljunk Istenhez, embertársainkhoz és saját magunkhoz. Ez olykor nagyon radikális utak vállalását is jelenti: őszinte kérdésfeltevést, az igazságnak leginkább megfelelő választ és az így megszületett felismerések szerinti életet.

Amikor Szent Erzsébet lelkiségéről írunk, akkor életét nem kronologikus rendben vizsgáljuk, hanem egyszerűen a rendelkezésünkre álló források alapján – márpedig Erzsébet esetében igen nagy számú, csaknem kortárs életrajzot ismerünk – próbáljuk megragadni azt, ami hitének megélésében rá leginkább jellemző volt. Bár ő sem ragadható ki környezete összefüggéseiből, egyszer csak mégis ott találjuk korának legmodernebb lelkiségi áramlatában, amelyet általában az „evangélium szerinti életnek” neveztek.

A „vita evangelica” és „vita apostolica” mint életforma – melynek vállalására számos rokon mozgalom indult a 12–13. században – az apostolok, illetve a hetvenkét tanítvány kiküldésekor adott jézusi útmutatásra alapozott életmódot kívánta követni (Lk 10,4). Ezek az emberek hitüket is mélyebben és tudatosabban akarták megélni, és így a hittel egyező élet és az üdvösség útjának keresése immár nemcsak egy szűkebb kör, hanem sokak ideálja lett. Megjelent az úgynevezett laikus vallásosság, melyet a Biblia ismeretén alapuló intenzív hitélet,

SVENT ERZSEBET-SZOBOR, A KASSAI DÓM FŐUTÁRA (15. SZÁZAD)

az apostoli szegénység mint életforma vállalása és a tevékeny felebaráti szeretet gyakorlása jellemzett.

Úgy tűnik, Erzsébet ösztönösen talált rá arra az útra, mely saját korában leginkább *Assisi Ferenc*hez hasonlítható. Nem véletlen, hogy egy ferences krónikás úgy tudja, Ferenc szerzetesi ruháját küldte ajándékba Erzsébetnek, és a hagyomány szerint még levelet is írt neki. (A levél sajnos mára elveszett.) Abban is rokon lelkek voltak, hogy ezt az életformát nem valami cél elérése érdekében választották, hanem saját lelkiismeretük szerint tartották magukra nézve kötelezőnek, hogy a felismert igazságnak megfelelően teljes szegénységben, a szegényeket és betegeket segítve éljenek. Sem Ferenc, sem Erzsébet nem engedte magát eltéríteni saját útjáról, melyre mindketten kemény küzdelmek árán letek, és amelyen át megcsillan mindkettőjük kimagasló egyénisége.

Erzsébet ugyanis Istenrel való mély kapcsolatában talált rá saját útjára. A 13. századi források egyöntetűen azt tanúsítják, hogy imádsága tüzes és mély volt. Megnyilvánulásai és egész spiritualitása olyan istenkapcsolatról árulkodnak, mely életének legmegpróbáltatás idején

is teherbírónak bizonyult. Istennel való élő kapcsolata volt aztán emberi viszonyulásainak is az alapja.

A szemérmes életrajzokon is átsüt férje iránti mély és lángoló szerelme. Meglepő leleményességgel segítette férjét, hogy könnyebben legyen hűséges: igyekezett öltözetében is mindig tetszeni neki.

Erzsébet a felebaráti szeretet nagy alakja, de ez is hitéből táplálkozik. Noha a „király leánya” és „erős asszony”, mégis fogékony az emberi nyomorra – olyannyira, hogy mesés hozományát is képes szétosztogatni. Ez korának arisztokrata hölgyei, sőt családja körében is nemhogy újdonságnak, sokkal inkább esztelenségnek tetszett. „Szociális érzékenysége” az „értünk szegénnyé lett” Krisztus iránti szeretetéből fakad, s még megdöbbentőbb, hogy – a források eléggé egyöntetű tanúsága szerint – ezzel az érzékenységgel már kisgyermekkorától fogva rendelkezik.

Még a visszafogott legendákból is kiderül, hogy Erzsébet fejedelmi megjelenségű, vonzó és elbűvölő személyiség lehetett, annak ellenére, hogy mi minden ment keresztül. Következtesen követi lelkiismeretének szavát. Életét megismerve megsejthetjük, hogy ez a fiatalon elhunyt asszony micsoda életpályát járt be, milyen benső gazdagságban élte életét. Rátalálva útjára mindvégig kitarított rajta, nem tért haza apjának, *II. Andrást* királynak a hívására sem, pedig a lemondás helyett itthon kényelmes élet várt volna rá, sőt a német császár házassági ajánlatát is elutasította. Nem vádolt senkit, nem keseredett el, és nem adta fel, hanem tette, amit akkor és ott meg lehetett tenni.

Mindezt jellemezte őt a 20. század elején *Maria Benedicta Edit Stein* karmelita nővér – aki később koncentrációs táborban halt meg – még filozófusként írt tanulmányában igazi magyar karakterként.

Erzsébet hatása felmérhetetlen. Sokak szemét felnyitotta, sokan követték karitatív szolgálatában is, sok beteg- és szegényápolást végző szerzetesi közösség választotta patrónájának. Személyében az a csodálatos, hogy bár saját környezetben tevékenykedett, mégsem volt provinciális, sőt ő a magyarság első Európaszerte ismert, csodált és követett szentje. Így vallja őt magának Tübingia és Magyarország, hiteles evangéliumi élete nyomán pedig az egész kereszténység felekezeti különbség nélkül.

■ VARGA KAPISZTRÁN OFM

ELDMOMBOM. ERZSEBET SIMELYÉN. L. SVENT ERZSEBET-TEMPLOM, MARBURG (13. SZÁZAD)

l tenniük az embereket!”

áz éve született Árpád-házi Erzsébet

A csipkeverők pártfogója

„Szent Erzsébetről is tanultunk, hogy milyen emberszerető, milyen szegénysajnáló, milyen jó királynő volt. És hogy hazugságon ne érje őt a férje, egyszer kötényében vitt valamit a szegényeknek, s a férje megkérdezte, hogy mit visz. És azt felelte, hogy rózsákat. És amikor a férje megnézte, valóban rózsák voltak benne. És egy más alkalommal viszont a férje harcból jött meg, s annyira tele volt a szegényekkel, koldusokkal, betegekkel a kastély, hogy nem volt egy fekvőhely, ahová lefeküdjön, szemrehányást tett neki, s elment az ágyához, s amikor kitakarta, akkor Krisztus urunk vérző teste volt benne.” (Lásd illusztrációkat)

Ezt a két történetet olvashatjuk a *Landgraf Ildikó* által szerkesztett, *Beszéli a világ, hogy mi magyarok...* című kötetben *Erzsébet csodái* címmel. Nemcsak a néprajzkutató adatközlői tudták elmondani őket, hanem bármelyikünk elmesélhetné. Hiszen, amint olvashatjuk, a történeteket tanították. De vajon csak ennyit őriz-e a magyar néphagyomány Erzsébetéről?

Legelső éveiről nem sokat tudunk, és ez természetes; a zsenge gyermekkor még nem bővelkedik olyan eseményekben, amelyek az utókorra nézve fontosak vagy érdekesek lennének. Egyet azonban mégis tudunk: Erzsébetben már kiskorában megvolt a szegények iránti szeretet, amely mint egy aranyfonál húzódik keresztül egész életén, mindig nagyobb és nagyobb méretet öltve. A *Karthauzi Névtelen* így örökölte ezt meg krónikájában: „Erzsébet rendesen elment atyja konyhájába, így szól ez, midőn még

kis gyermek vala, hogy ott valamit kapna a szegény emberek számára. Ezért a király szakácsai igen haragosak valának és igen szitkozódának felette, úgy hogy felhallatszott atyja várába. Egykor tehát kiment a konyhából, és köténye tele volt

JOHANN V. D. LEYTEN FESTMÉNVE. SZENT ERZSÉBET-TEMPLOM, MARBURG (1510)

ételekkel, melyeket a szegényeknek akara vinni, és ime előtálalá az ő atyja. Csodálkozván rajta mit járna egyedül és hová sietne, megszólította őt: fiam Erzsikém, hová mégy, mit visasz? Az nemes király leánya mivel felette szemérmes vala, nagyon megszegyenlő magát; és megjijede, és nem tudta félelmében egyebet mit felelni: »Im rózsát viszek.« Az ő atyja pedig meggondolá, hogy nem volna rózsavirágnak ideje, hozzá hívá és meglátá kebe-

lét, hát mind rózsavirág az aszú apró portéka. Ő nagy ártatlanság, ő szeplőtelenségnek halhatatlan malasztja! Íme, az áldott mennyei király nem hagyá az ő szerelmes szolgáló leánya beszédét hamisságban, hogy szégyent ne vallana. Ezt látván az ő atyja, elcsodálkozik vala, mi nagygyá léssen! Annakokáért nem akará művelkedetiben megbántani.”

A szegények megvendégelése egy szokásunkban élt, de arra is talán csak a nagyon idősök emlékeznek már Mezőkövesden is. A halotti torba, a mennyei lakomának is nevezett etetésre tízenhárom koldust hívtak meg, így emlékezve az utolsó vacsorára is. A vezető koldusasszony megáldotta a gyászoló családot és a halottakat. Az étkezés végén Szent Erzsébet csodatételéről, az ispotálybeli szegények látogatásáról és megvendégeléséről emlékezett meg. Ezután az asztalon lévő jancsikorsóból ivott mindenki. Ez volt az áldásbor, amely valószínűleg Szent Jánost idézi.

Bár Erzsébet nemcsak a ferences harmadrend, a ciszterciek, az Erzsébet-apácák patrónusa, hanem a pékek, a koldusok, özvegyek, árvák, ártatlanul üldözöttek, a csipkeverők és fátolykészítők védőszentje is, a néphit igen szegényes. Mindössze annyit jegyeztek fel a gyűjtők, hogy a schröki kútnak, amelyben Erzsébet a féhérműjét mosta, pünkösdi táján csodálatos tisztítóereje van. Időjárásjós-lás is kapcsolódik ehhez a naphoz: általában havazást várnak a gazdák, csakúgy, mint Katalinkor.

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Királylányok Erzsébet nyomában

A középkorban mindenekelőtt azért tisztelték a szenteket, mert segítséget vártak tőlük. A sírjukhoz látogató betegek csodás gyógyulásban reménykedtek, amiért cserébe vállalták a zarándoklat akkoriban különösen nehéz anyagi és fizikai terheit, és gyakran adományokat, fogadalmi ajándékokat is vittek a szentnek.

Az egyház a 12. század végétől kezdve, az eretnekmozgalmakra adott reakcióként, mindinkább hangsúlyozni igyekezett a szentek életének példaadó jellegét: ne csak vagy ne elsősorban csodákat várnak tőlük, hanem igyekezzenek utánmozni példásnak tartott életüket. A 13. század szentjeinek legendái is ezt az új egyházi felfogást tükrözték, amikor a szenteket korábbi szentek utánzóiként mutatták be. Amikor például Assisi *Szent Ferenc* odaadja „jól szabott ruháját” egy „félíg meztelen katonának”, életrajzírója, *Celanói Tamás* rögvest *Szent Márton*hoz hasonlítja. Szent Erzsébetet egyik életrajza – a leprások lábának megmosása kapcsán – „második Magdolnának” nevezi. *Szent Margit* legrégebbi legendájában azt olvassuk, hogy gyakran gondolkodott *Szent István*ról, *Szent László*ról és *Szent Erzsébet*ről, és azért imádkozott, hogy „méltóvá lehessen Isten ajándékára: elődei nyomdokaiba lépessen, és érdemeikben követhesse őket”.

Az ilyen példák jelentős részéről elmondható: nem lehet tudni, hogy a legenda főszereplője valóban utánmozni igyekezett-e egy korábbi szentet, vagy

csak a legendáiról buzgóságáról van szó, aki művének minden mozzanatával az olvasók épülését akarta szolgálni. Az Erzsébet rokonságába tartozó, szent életre törekvő hercegnők esetében azonban az utánzás igénye valódinak tűnik, mégpedig éppen a rokonsági kötelék miatt.

A szentségben egyebek mellett a kiválasztottság jelét látták, amely nemcsak a szentre magára, hanem egész családjára vonatkozott, különösen akkor, ha a családban több szent is volt: az újabb családi szentek megerősítették a család kiválasztottságának hitét. Margit nem véletlenül beszél a fenti idézetben „Isten ajándékáról”, amelyhez elődei mintájára neki is méltónak kell lennie. Erzsébet szentségét több, vele szoros rokonságban álló királyi és főúri család tagjai értelmezhettk egy efféle családi karizma jeleként, ami e családok nőtagjait – akiket a férfiakkal szemben kevésbé foglaltak le a vallási eszményekkel nehezen összeegyeztethető világi kötelezettségek – példájának utánzására ösztönözhet.

Annyi mindenesetre biztos, hogy a 13. század második felében meglepően sok szent életű hercegnővel találkozunk a közép-európai régióban, akik egytől egyig szoros rokonságban álltak Erzsébettel. Testvérének, *IV. Béla* királynak a lányai: *Szent Margit* és *Szent Kinga*; anyai nagynénje, az őt tízenkét évvel túlélő *Sziléziai Szent Hedvig*; unokatestvérei, *Csehországi Szent Ágnes* és *Sziléziai Boldog Anna*; testvérének, *Kálmán* hercegnek a felesége, *Boldog Szalómé*; végül saját lánya, *Altenbergi Boldog Gertrúd*.

De ha ezek a hercegnők utánmozni igyekeztek is Erzsébetet, korántsem jutottak olyan messze, mint ő. Erzsébet példájának különlegessége ugyanis nem pusztán a világi javaktól való elfordulás-

ban és vagyonának karitatív célokra való fordításában állt, hanem egyszersmind a munkához való újszerű (vagy mindenesetre kivételes) viszonyban is. A középkori ember – legalábbis az, aki nem kényszerült rá, hogy belőle éljen – a lehető legnagyobb mértékben megvetette a kétkézi munkát. Még az írás is kétkézi munkának számított: a nagy írók, teológusok diktálták műveiket. Egyik szolgálójának visszaemlékezése szerint amikor az apjától érkező követ meglátta a rokkánál ülő Erzsébetet, megdöbbenésében gyorsan kérészt vetett, és ezt mondta: „Soha nem láttak még királylányt gypjút fonni!” Ráadásul Erzsébet nem egyszerűen a keze munkájából élt – amire a kor másik nagy szentje, *Szent Ferenc* is buzdította követőit –, hanem a rangját meghatározó társadalmi normákkal szembemelve maga ápolta a betegeket, és dolgozott a szegényekért.

Az alázatnak ebben a radikális felfogásában talán Margit jutott a legmesszebbre a szent életű 13. századi hercegnők közül, de ő is legfeljebb a hozzá hasonló társadalmi állású apácatársait ápolta. Az Erzsébet nyomdokaiba lépő hercegisasszonyok elsősorban kórházak és apácakolostorok alapításában, illetve a szegényeknek nyújtott adományok formájában követték szent rokonuk példáját. Ágnes Prágában a szintén általa alapított klarissza zárda mellett, Anna Boroszlóban, Gertrúd pedig az altenbergi premontrei kolostor közelében hozott létre ispotályt; Szalómé és Kinga Szkálában, illetve Ószandecben alapított kolostort a ferences másodrend számára, amelynek férjük halála után mindketten a tagjai lettek.

■ GECSER OTTÓ

„Készséggel hiszem, hogy marburgi Szent Erzsébet valóban szent volt, akárcsak Ágoston, Jeromos, Ambrus, Bernát és Ferenc. De nem erre hagyatkozom, vagy nem ennél tartok ki életem árán is. Mert hitemnek kell szilárdnak lennie, szilárdan megalapozva az Írásban.”

„De ha egy herceg vagy hercegnő elmenne egy ispotályba, vagy szolgálna a szegényeknek, megmosná lábukat, ahogyan azt Szent Erzsébetről olvassuk... Ő, az volna csak a remek dolog, amely ragyog, és tágra kerekíti a szemeket, és minden erénynél dicséreteesebb.”

Luther Márton

Magyarország virága

Árpád-házi Erzsébet tisztelete gyorsan terjedt szülőházájában, Magyarországon már 1235-öt követően, amikor – négy évvel halála után! – az egyház szentjeinek sorába iktatták. Az elismerés azonban nem a magas állású királylánynak vagy hercegnőnek szolt elsősorban, sokkal inkább a néphez közel álló, Krisztus-követő szeretetét személyválogatás nélkül gyakorló, vallásos és mai értelemben is vett „nővérek”.

A róla emlékező imádság már a középkorban így szólalt meg Esztergomban: „A mi Erzsébetünk pedig...”, s ez nem volt túlzás. Nyomába eredtek királyi és hercegi rokonai és csodálói éppúgy, mint a széles körű evangéliumi ébredés közösségei szerte Európában és idehaza. Erzsébet olyan példája lett a keresztény, Krisztus-követő hitéletnek, amely a ferenceseken és más közösségeken keresztül kihatott a reformációra, sőt azon is túl.

Bár németföld úgy ismeri, mint *Tüningiai Erzsébetet*, aki életét kicsi gyermekkorától az eisenachi udvarban, majd a marburgi ispotályban töltötte, Európa többi része mégis *Magyarországi Erzsébetként* emlegeti. Bár valószínűleg tudott magyarul, és fenntartotta a kapcsolatot egykori hazájával, lehetetlen tisztázni, hogy milyen erősen kötődött hozzá; az azonban vitathatatlan, hogy emlékezete egészen a legutóbbi időkig szorosan összefonódott a magyarság sorsával.

Jellemzőek azok a 18. századi ábrázolások, amelyeken *Mária Terézia* – félreértéketlenül az Erzsébetet ábrázoló képek testtartásában – adakozik a szegényeknek: nyilvánvalóan ezzel a hasonlósággal

A. TÓTH SÁNDOR: ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET, KISCELLI MŰZEUM (1937)

akart szimpátiát és csodálatot ébreszteni országa alattvalóiban. A hazai válaszra csupán néhány évtizedet kellett várni, amikor is a reformkor öntudatra ébredésében Erzsébet jelentős szerephez jutott. Amikor ugyanis az idealizált középkori Magyar Királyságot megidéztek a „haza és haladás” valódi reformprogramjának megerősítésére, szinte magától értetődő volt az egész Európában jól ismert szent királylány népszerűsítése is – immár a széles közéleti s nem csupán az egyházi-vallásos körökben is. A tisztelő életrajzok mellett a korabeli „bulvársajtó”, a *Honderű* és a *Hölgyfutár* is cikkezett róla.

A szabadságharc bukását követő „csend és hó és halál” az ő emlékét is elnyelte – csak az 1850-es évek végén kerülhetett újra terítékre: Sissi császárné első magyarországi látogatása alkalmával a névazonosság leple alatt, zajos szimpátiatüntetésként hazánk bécsi pártfogója mellett. A két Erzsébet közéleti összekapcsolása világos üzenet volt az udvarnak, s amikor egy me-renylő Genfben meggyilkolta a magyarok királynéját, a megemlékezést november 19-én, *Szent Erzsébet* napján tartották róla szerte az ország iskoláiban...

A nemzet sorsával a trianoni békediktátum után fonódott össze újra az Erzsébet-megemlékezés. Amikor a két világháború közötti korszak nemzedékére nem kisebb feladat várt, mint hogy egyszerre kellett újjászerveznie és működőképesé tennie a felszabdalt országot, és világos közösségi tudatot formálnia a több részre szakított magyarság számára, az Árpád-ház kiemelkedő személyiségei magától értetődően váltak újra példaképekké. Ugyanakkor a gazdasági világválság a szociális felelősség tekintetében is felértékelte életpéldáját, melynek követésére, a rászoruló és elesettek támogatására számos esetben idézték őt – tanulmányoktól mozgósító plakátokig egyaránt.

Erzsébet élete a baloldali diktatúra idején ismét eltűnt a közéletből. Jellemző, hogy a szocialista *Új magyar lexikon* néhány sorban csupán a legszükségesebb adatokat közli, majd – miután *Liszt Ferenc* zeneművét az igényesebb olvasó azért mégis ismerheti – röviden így méltatja őt: „alakja több művészt foglalkoztatott”. Csupán a rendszer bomlása és bukása idejétől születnek róla újra jelentős írások, amelyek egyre mélyebben tárják fel, hogy emlékezete milyen széles körben és tartalommal járta át nyolc évszázad alatt nemcsak a magyarság, hanem egész Európa életét.

Az új évezred küszöbén személye, mély Krisztus-hite, sokakról gondoskodó szeretete talán egyre többeknek lesz nem csupán elgondolkodtató példa, de a megvalósításra is vonzó felhívás. Hiszen nincs nagyobb dicsőség, mint Krisztus példáját követve akár egy ország uralkodójaként, akár a magunk hasznának a rovására is gyakorolni a gondoskodást és a szeretetet, s nincs nagyobb és becsületesebb program, mint azért fáradozni, hogy – testben és lélekben egyaránt – „boldoggá tegyük az embereket”.

■ KORÁNYI ANDRÁS

Az összeállítást szerkesztette:
KORÁNYI ANDRÁS

A Völgyben jártunk

Evangelizáció Kapolcson

A völgylakókat az idén is várták a Evangéliumi Műhely rendezvényei. Veress István, a Kővágóörs–Révfülpő–Kapolcsi (Sion)

és Szőkéné Bakay Beatrix lelkészek – hirdették Isten igéjét. Rajtuk kívül Bérces Csaba, az Evangéliumi Pümkösi Közösség és Takács

évekhez hasonlóan az idén is arra törekedtünk, hogy minél többeket elérjünk és megszólítsunk. Ebben az előadókön kívül a mintegy kilencvenfős felekezetközi segítő csoport támogatására számíthattunk. Külön öröm volt egy húsztagú, jobbára tizenévesekből álló, önszerveződéssel alakult csapatnak a jelenléte; a tagok közül tizenötön a Deák téri gimnázium jelenlegi vagy végzett tanulói. Azonkívül, hogy segítettek a szervezésben, többségükben a zenei szolgálatban vettek részt; több hónapon keresztül készültek, próbáltak, és külön énekfüzetet is készítették – mondta Veress István. – Most sem kívántunk erőszakosan téríteni, de akit megérintettek az itt hallottak, azt megtérésre buzdítottuk, és igyekeztünk neki segí-

teni abban, hogy hazatérve élő hitű keresztény közösségre találjon – fejtette ki.

Ugyancsak a megszólítás szándékával – új kezdeményezésként, az idén először – települtek „oázisok” a kapolcsi templom elé, illetve a taliándörögdi kúria udvarára; ezekben a hűsítő folyadék mellett „élő vízhez” is juthattak az arra járók, vagyis beszélgetésre invitálták őket. Hasonlóképpen új volt a munkácsi Kelet-Európa Misszió – tizenkét éve létező, fiatalokat megszólító felekezetközi csoportosulás – részvétele is; ők láthatatlan színházat szerveztek az Eperfa pincében. A találkozó végén kaptuk a szomorú hírt, hogy a csapat hazafelé tartva autóbalesetet szenvedett, és az egyik fiatal életét veszítette.

■ GAZSU

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Szőkéné Bakay Beatrix lelkész igei szolgálata a kapolcsi evangélikus templomban

Evangelikus Egyházközség lelkésze Balaton-felvidéki szolgálatának kezdete, 2001 óta arra törekszik, hogy a fesztivál idején a „hagyományos” istentiszteleteken kívül kiállításokon, előadásokon, beszélgetéseken, filmvetítéseken keresztül is hirdettessék az evangélium.

Mindezek a programok ez évben is a Lutheránus Megújulás nevű közösség támogatásával, de ökumenikus keretek között zajlottak. A kapolcsi evangélikus templomban a helyi lelkész, illetve vendégszolgálók – Ittész János püspök, valamint Brebovszky Péter Márta, Szeverényi János

Ferenc, a Budapesti Autonóm Gyülekezet lelképásztora, Kementes Gábor nagykovácsi római katolikus plébános, Szuhánszky Gábor, a Magyarországi Metodista Egyház, illetve Meláth Attila, a Magyarországi Baptista Egyház lelkésze szolgált az istentiszteleteken a fesztivál ideje alatt.

A programok létrejöttében oroszlánrésze volt a Budapesti Autonóm Gyülekezetnek: nemcsak a szervezésben és a lebonyolításban működött közre, hanem viselte a költségek nagyobbik részét, illetve biztosította a világítás- és hangtechnikát.

– Munkatársaimmal a korábbi

Az utolsó vacsora – pillanatkép a láthatatlan színházból

Hajdani tanítók emlékezete

„Ha azt akard, hogy soha ne felejtessenek el, nevelj embert!” – hangzott el az életmottónak is beillő tanács augusztus 4-én, szombaton a nemesleányfalui evangélikus templom kertjében tartott ünnepségen. Ez alkalommal avatták fel az 1776 és 1950

Az emlékoszlop állítását a hivatalosan idén bejegyzett Nemesleányfalui Jövőjéért Alapítvány szorgalmazta Dinnyés József javaslatára. A magát egyszerűen csak daltulajdonosnak nevező művész, mint mondotta, így módon kíván tenni a pedagógushivatás becsületének helyreállításáért. „Mozgalma” 1989 óta működik; azóta határainkon innen és túl több mint száz emlékoszlopot, illetve táblát avattak.

A százhárom lelkes, valamikor szintiszta evangélikus faluban tizenegy evangélikus nevelő emléke előtt tisztelgettek az ünnepi istentiszteletet követő összejövetel résztvevői és felszólalói. Miután Herold Gábor, az alapítvány elnöke köszöntötte a jelenlévőket, Dinnyés József gitározott és énekelt. Majd Dobos Krisztina, a Károli Gáspár Református Egyetem előadója és Fábry Szabolcs nagyvázsonyi polgármester szolt az egybegyűltekhez.

Az ünnepség lezárásaként Felföldi Zoltán nagyvázsonyi iskolaigazgató, valamint Kruplányi Lesz Zsuzsanna tanárnő megkoszorúzták, majd Németh Szabolcs, a Menciahely–Nagyvázsony–Szentantalfai–Zánkai Társult Evangélikus Egyházközség lelkésze megadta az emlékoszlopot.

■ G. Zs.

FOTÓ: VITÁIS JUDIT

Dinnyés József daltulajdonos

Faluról falura, templomról templomra

FOTÓ: VITÁIS JUDIT

Az öcsi református templomot és az udvarán álló pajtát 2004 óta budapesti református teológusok „szállják meg” a Völgy idejére Bölcsföldi András spirituális lelkész vezetésével. Tavaly Miatyánk-imakertnek rendezték be az udvart, idén a már a kölni német evangélikus egyházi napokon és a sárospataki Csillagpont református ifjúsági találkozón „kipróbált” Sakksétateret hozták magukkal. A sakkozón kívül például kézműves-foglalkozásokkal és kirakós játékkal készültek, a templomban pedig Orsolics Zoltán Zénó festményeit állították ki.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Az irigység, a torkosság, netán a káröröm „ellenszerét” kerestük? Türelmet, bizalmat, őszinteséget elősegítő „bogyókra” vágytunk? Suller Melinda csodapatikájában mindent megtalálhattunk! A Művészetek Völgye idejére – akárcsak a korábbi években – a Varázslatos Kövek Kertjévé alakult át a kapolcsi katolikus templom kertje, ahol a különleges gyógyszertáron kívül például papírsárkány-készítéssel, társasjátékokkal, lapozható óriás mesekönyvvel, valamint „lelkiförccsel” várták az érdeklődőket.

FOTÓ: BODA ZSUZSA

A taliándörögdi református templomban Kocsis Levente és Rába Judit, az Ajkai Grafikai Műhely tagjai állították ki műveiket

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Életet üzenet – Simon András katolikus grafikusművész kiállítását a taliándörögdi evangélikus templomban láthatták az érdeklődők

FOTÓ: BODA ZSUZSA

A Bazar című interaktív színpadi játék a Budapesti Autonóm Gyülekezet tagjainak előadásában a kapolcsi evangélikus templomban

Szerepjátéktér

Egy apró igazítás a sminken. Még egy pillantás a jelmezre. Utolsó figyelmeztetés. Belép a színpadra. Az egyik percben nevet, a másikban már sír. Teszi a dolgát. Komédiás. Kialszanak a fények. Öltöző. Civil ruhák. Elköszön. A kocsijához baktat.

Elfordítja a slusszkulcsot, indít. „Hé, mit akar ez az autó az én sávomban?!” Félrerántja a kormányt, és...

Egy apró igazítás a sminken. Még egy pillantás a jelmezre. Utolsó figyelmeztetés. Belép a színpadra. A világot jelentő deszkákon most nincs más, csak egy asztal és két szék.

– Kérem, foglaljon helyet! – mondja neki az ismeretlen férfi.

Feszeng. Leül.

– Neve?

– Kovács-Kiss Árpád.

– Kora?

– Negyvennyolc év. De ki a fene maga, és miért kérdezzet engem?

– Türelem, mindent csak sorjában. Foglalkozása?

– Színész – veti oda foghegyről.

– Mi a baja a foglalkozásával?

– Nekem? Semmi. Szeretek szerepeket játszani.

– Valóban? Hm... Érdekes, így már mindent értek...

– Mindent ért? Mit akar ezzel mondani? A furcsa idegen a szemébe néz, és azt mondja:

– Amikor megszületett, az édesapja nagyon büszke volt magára. Arra, hogy az első gyermeke fiú. Az édesanyja azonban igazából nem akarta, hogy a világra jöjjön. Legalábbis még nem. Úgy érezte, még nem készült fel az anyaságra. De erről soha senkinek nem beszélt. De megpróbált megfelelni. Jó anyának lenni. Úgy viselkedni, ahogy azt mások elvárják tőle. Görcsösen igyekezett szeretni a gyermekét is. De bárhogy is igyekezett, Ön valahogy mégis idegen maradt a számára. Ön pedig egy életen át kimondhatatlanul vágyott a szeretetére. Szegénykéim...

Kovács-Kiss Árpádnak leesett az álla a megdöbbenéstől. „Honnan tudja...?” – akarta dadogni. De csak akarta, mert megszólalni nem tudott. Torkán akadt a

szó. A vele szemben ülő férfi bátorítóan megszorította a kezét, és folytatta.

– Egy életen át ki akarta érdemelni az édesapja elismerését és az anyja szeretetét. Jól tanult, nem ivott, nem dohányzott. Szabad idejében sportolt, és klasszikusokat olvasott. A gimnázium színjátszó körébe egy lány miatt ment el. A nevére már rég nem emlékszik, csak arra, hogy kék szeme és hosszú szőke haja volt. A taps megrészegette. És ettől kezdve a színpad volt az élete. Mindennek célja és értelme lett, az anyja hiánya sem fájt már. Csak ez számított, semmi más...

– Most azért van itt – folytatta az idegen szelíden –, mert emlékeztetni akarom arra, hogy véges az ideje. Színházi nyelven szólva: előbb-utóbb vége az előadásnak. Mossa le az arcáról a sminket. Kovács-Kiss Árpád, a színész nincs többé. Itt és most csak Kovács-Kiss Árpád létezik, az EMBER, csupa nagybetűvel.

A kedves idegen még sokáig beszélt. Mindent tudott róla. Legbelsőbb gondolatait, legféltettebb titkait is jól ismerte. Semmi nem maradt rejtve előtte. Sem az öröm, sem a bánat, sem a jótett, sem a bűn.

Amikor Kovács-Kiss Árpád így végigtekintett az életén, hol egy-egy mosoly jelent meg, hol egy-egy könnyecsepp gördült végig az arcán. Minden ki nem mondott jó szó, harag szülte mondat égette a lelkét. Mit lehetne tenni...

– Kérem, ne mozogjon. Baleset érte, kórházba került – hallott egy hangot nagyon messziről.

Lassan a kép is kitisztult, egy nővér állt az ágya mellett, és hozzá beszélt.

– Azonnal hívom a doktor urat... – mondta.

Iszonyatosan fájt a feje. „Baleset? Kórház? És a férfi? Az idegen, aki mindent tudott az életéről? Ő vajon hová lett? Mit is mondott? »Kovács-Kiss Árpád, a színész nincs többé. Itt és most csak Kovács-Kiss Árpád létezik, az EMBER, csupa nagybetűvel.«

Igen. Az EMBER, aki még egy esélyt kapott az igazabb életre. Szeretni, szenvedni, szolgálni. Smink nélkül.

■ GAZDAG ZSUZSANNA

FOTÓ: BODA ZSUZSA

GYULAI PÁL

Tanács

Kiket szeretsz s akik szeretnek, Ha bántanak, ha megsebeznek: Ne haragudj' rájok sokáig! De öntsd ki szíved', s ha letörled A fájdalom kicsordult könnyét: Bocsáss meg! hidd, enyhedre válik.

Oh, egymást hányszor félreértjük, Szeretteinket hányszor sértjük, Bár szívünk épen nem akarja. Mi is talán vérzünk a sebben, Nekünk is fáj még élesebben, De büszkeségünk be nem vallja.

Ne légy te büszke, légy őszinte, Hived legott azzá lesz szinte, Oszlik gyanu, megenyhül bánat; Oly hirtelen jöhet halálunk, S ha egymástól haraggal válunk, A sírnál késő a bocsánat!

(1876)

Árnyékban

Egy ember áll a buszmegállóban. A forró, júliusi nyárban, a pesti aszfalton, 42 fokban, szinte elviselhetetlen hőségben. Tűz a nap, szikrázik a forróság. Felfelé tekint, hunyorogva kémleli az eget. Seholy felhő, egy fa, a házfalon egy erkély vagy bármi, ami egy kicsi kis árnyékot adna. Azaz mégis: odébb egy útjelző tábla tányérnyi korongjának fekete foltja vetül a földre. Az ember – lábát gondosan ráigazítva a foltra, felsőtestével az árnyék irányába fordulva, szinte egyensúlyozva, föltméretűre összehúzza magát – menedéket talál a várakozás perceire.

Ki ne érezte volna az elmúlt hetekben honfitársaim közül, hogy a forróságban, a bőrünket égető napsütésben milyen nagy kincs az árnyék? Ahogy egy üveg ásványvíz is, úgy egy enyhülést adó árnyékos hely is megmenthet gyermeket és felnőttet a rosszullettől, a hőgútától, a napszúrástól.

Testünk, lelkünk, törekény, veszélyeknek kitett életünk olyannyira vágyakozik védelemre, menedékre, biztonságra, enyhet adó rejtkehelyre! S keressük is, tudatosan vagy tudattalanul, ösztönösen vagy átgondoltan, szüntelenül keressük azt a menedéket, azt az árnyékot, amely megóv a fájdalomtól, csalódásoktól, bánatoktól, sérülésektől. Ahová behúzódhatunk, ahol van helyünk, ahol biztonságra találunk.

Évezredekkel ezelőtt, térbén és időben tőlünk távol sem élt másképp az ember... A Szentföld tűző napja, forró ege alatt egy korty víz, egy fa árnyas lombja mentette meg az utazót. S a földi élet mulandó voltával, halálának kitett, sérülékeny létével szembesülve minden időben támaszra vágyakozott az ember.

De létezik-e biztos, erős, megnyugvást adó menedék, olyan árnyék, amely lényünk egészét betakarja, ahová nemcsak a forróság elől, hanem az élet min-

den terhével behúzódhatunk? Korunkban különösen élesen vetődik fel a kérdés, hiszen megkérdőjeleződik sok minden, ami korábban megingathatatlannak tűnt: értékek, erkölcsi szabályok, törvények... Sokan egész életükben keresik a választ, s a létet bizonytalan, szenvedéssel teli valóságnak, árnyék-talan, kínzó hőségnek élik meg. Pedig Istennél, a teremtető és mindenható Atyánál valamennyiünk számára van mene-

FOTÓ: BODA ZSUZSA

dék. S van válasz is. Kérdés, hogy – a szó szoros és átvitt értelmében – felfelé tekintünk-e.

„Mert erőssége vagy a nincstelennek, erőssége a szegénynek a nyomorúságban, oltalom a zivatarban, árnyék a hőségben...” – mondja Ézsaiás próféta (25,4). A zsolnáros pedig így vall: „Mily drága a te szereteted, Istenem! Szárnyad árnyékába menekülnek az emberek.” (Zsolt 36,8) Dávid egy másik szép zsolnárra örömteli hálaadás: „Mert te voltál a segítségem, szárnyad árnyékában ujjongok. Ragaszkodik hozzád lelkem, jobboldal támogat engem.” (63,8–9)

Igen, Istenünk szárnyainak árnyékába menekülve nem kell félnünk. Annál is

inkább fontos ez a bibliai metafora, mert az árnyéknak van egy sötét, félelmetes, ijesztő asszociációja is: a halál árnyéka. De akinél az oltalom, annál a megoldás is készen áll. Isten a sötétséggel és a halál árnyékával szemben Jézus Krisztusban örök világosságot adott. „A nép, amely a sötétségben lakott, nagy világosságot látott, és akik a halál földjén és árnyékában laktak, azoknak világosság támadt” – ezeket a sorokat már Máté evangéliumában olvassuk (4,16). Csodálatos a Biblia tanúságtétele, ha felidézzük az Úrról, a Pásztorról szóló 23. zsolnársorait: „Ha a halál árnyéka völgyében járok is, nem félek semmi bajtól, mert te velem vagy: vessződ és botod megvigasztal engem.” (Zsolt 23,4)

Jézus azért jött közel, hogy megtisztítson a bűntől, a legsötétebb árnyéktól, igéjével világosságot, mély és feltétlen nélküli szeretetével pedig reményt hozzon. Ahogyan a nap járását, az árnyékok vetülését, a hőség fokát, a nyár forróságát nem tudjuk sem erővel, sem jó szándékkal, jóakarattal befolyásolni, éppúgy nem tudjuk kikényszeríteni, pláne nem kiérdemelni, csak kérni és várni az enyhülést. Istenünk szeretetét, szárnyainak árnyékát sem megérdemelten kapjuk. Ez a mély és örök, évezredek óta változatlan szeretete, amely Jézus Krisztusban mutatkozott meg teljes valóságában, lett ésszel felfoghatatlan, de hittel elfogadható, átéltető valósággá.

Lábunkat ráigazítva az útra – álljunk éppen bármelyik megállójában is életünknek – nem kell görcsösen összehúznunk magunkat. Mert ez az árnyék, ezek a szárnyak, a megmentő és üdvözítő isteni szeretet éppen ott van, és éppen akkora, mint mi. Amekkorára szükségünk van. Azaz még az elképzelhetőtől is sokkal nagyobb. Kifoghatatlan, mély és végtelen.

■ – KÓHÁTI –

HETI ÚTRAVALÓ

Boldog az a nemzet, amelynek Istene az Úr, az a nép, amelyet örökségül választott. (Zsolt 33,12)

Szentháromság ünnepe után a 10. héten az Útmutató reggeli és heti igéi Isten választott népének, Izraelnek a sorsát tárják elénk, emlékeztetve Jeruzsálem pusztulására. Kr. u. 70. augusztus 10-én a rómaiak teljesen lerombolták a várost és a templomot, ámde „az Úr akarta, hogy lerombolják Sion leánya várát”, „földülta hajlékát”, „elvetette oltárát az Úr” (JSir 2,8.6.7). Jézus előre látta e prófécia közeli beteljesedését, és megsiratta Jeruzsálemet. Mi az oka Isten ítéletének? „...mert nem ismerted fel meglátogatásod idejét”, Jézusban a Messiás eljöveteletét, noha „az egész nép (...) rajongott érte”. A vezetők jól ismerték az Írásokat – „Meg van írva: És az én házam imádság háza legyen, ti pedig rablók barlangjává tettétek” –, mégis azon voltak, hogy elveszítsék Jézust. (Lk 19,44.48.46) Íme Luther közel fél évezredes helyzetértékelése: „Igen aggódom hazámért. Mert éppen most van rajta az irgalmas Isten látogatása... Ha meg nem ismeri, hanem megveti, és gúnyolódva kineveti, akkor elveszíti meglátogatásának dicső alkalmát.” – Ma mit mondana?! Pál így érez népe miatt: „...nagy az én szomorúságom, és szüntelen fájdalom gyöttri a szívemet.” Isten szuverén Úr, de nem igazságtalan: „Könyörülök, akin könyörülök, és irgalmazok, akinek irgalmazok.” (Róm 9,2.15) Isten nem vetette el végleg az ő népét, mert „most is van maradék a kegyelmi kiválasztás szerint”, és Izrael elesése „által jutott el az üdvösség a pogányokhoz” (Róm 11,5.11). A kikelet Isten elhívott, azokat meg is igazította. Legyünk bár zsidókból vagy pogányokból lett keresztények, egyaránt hit által igazulunk meg, mivel „Jézus Krisztusban van a mi váltságunk az ő vére által: a bűnök bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint” (Ef 1,7; Lk). Jézus így jövendölt a templom és a város pusztulásáról keresztalála előtt: „...nem marad kő követ, amit le ne rombolnának”, „...és pogányok tapossák Jeruzsálemet...” (Lk 21,6.24) Ezek után hol kell és lehet Istent imádni? Az örök Vagyok, maga a Messiás nem csak a samáriai asszonyoknak válaszol: „Az Isten Lélek, és akik imádják őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk.” (Jn 4,24) A pogányok apostola a nemzetek tagjaihoz szól személyesen arról, hogy kik tartoznak hit által a szelíd olajfa, Krisztus gyülekezetéhez: „Hiszen ha te levágattál a természetes vadolajfáról, és a természet rendje ellenére beoltattál a szelíd olajfába, akkor azok a természetes ágak mennyivel inkább be fognak oltatni saját olajfájukba!” (Róm 11,24) Az elutasított Messiás ezt a kérdést hagyta nyitva az őt és/vagy magukat siratóknak, illetve nem siratóknak: „...ha a zöldellő fával ezt teszik, mi történik a szárazzall?” (Lk 23,31) Miként lehet boldog mégis Isten népe egyénenként? „Ha (...) végül megtérsz Istenedhez, az Úrhoz, és hallgatsz a szavára, akkor mivel irgalmas Isten az Úr, a te Istened, nem hagy cserben, és nem hagy elpusztulni.” (5Móz 4,30–31a) „Tisztítsd meg szíved, Jeruzsálem népe, / Hogy megtartassál...” (EÉ 460,1)

■ GARAI ANDRÁS

FOTÓ: VITALIS JUDIT

Útmutatás a kereséshez

„Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát, amikor feltűnt, és eljöttünk, hogy imádjuk őt.” (Mt 2,2)

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

Egyik barátom a héten csendességet tart unokatestvérével. Egy erdei „zarándoklatra” indultak, távol minden lakott helytől, hogy egész útjuk során Istenre tudjanak figyelni. Keresik az ő útját, még ha a mai kor hullámai igyekeznek is eltüntetni.

Könnyű volt nekik, mondhatod a bölcsekről, hiszen Isten utat mutatott nekik a csillag által. Az ő útján kellett csak járniuk. Könnyű volt Mózesnek is, csak a tűzszölpöt kellett követnie. Lehet, kedves testvérem, hogy innen, a 21. század elejéről könnyűnek látszik azokat a nyomokat követni, amelyeket a történelem pora talán mára már befedett. Azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a bölcsek tették meg az első lépést. Ők indultak el Jézus jászálához, miután meglátták a jelet. Miután engedtek Isten hívásának, ő utat mutatott nekik.

Isten nap mint nap közelebb engedi azt az embert önmagához, aki őt keresve lépked a földön. Sőt. Ő is közelebb lép hozzánk minden napon! Lábnymoi nem távolodnak tőlünk, hanem közelednek felénk. Aki vágyik a vele való találkozára, az biztosan megtalálja őt!

Jó, ha az ember megtapasztalja Isten jelenlétét a mindennapjaiban. Jó, ha nem nagyítóval fűrkészi az utat, nem elrejtett dolgokat kutat, hanem nyitott szemmel jár. Akkor felfedezi a szembejövő lábnyomokat. És olyan jó lenne, testvéreim, ha ezek a lábnyomok, miután találkoztak, egy közös irányba folytatnák tovább útjukat!

■ GYÖRE BALÁZS

HIRDETÉS

Pályázat lelkészi állásra

A társulási folyamatban lévő Ágfalvi Evangélikus Egyházközség és Sopronbánfalvi Evangélikus Egyházközség meghirdeti megüresedett lelkészi állását. A szeptemberben társuló gyülekezetek a lelkészválasztást előkészítő folyamatban a pályázati meghirdetés szakaszába léptek. Az egyházközségek várják azon lelkészek jelentkezését, akik magyar és német nyelven szívesen szolgálnának a nyugati határszélen.

Kérjük, hogy pályázatukat egy példányban a Soproni Evangélikus Egyházme-gye Esperesi Hivatalába (9400 Sopron, Bunker János Rajnárd köz 2.) nyújtsák be, ahol a lelkészi állásról, az elvégzendő szolgálatokról, a díjlevélről és az esetleges bemutatkozó alkalomról is előzetesen részletes információkat kaphatnak *Gabnai Sándor* esperestől (20/824-6902; gabmas@freemail.hu).

A pályázathoz kérjük csatolni a kézzel írt önéletrajzot, a gyülekezeti szolgálat-ról szóló elképzeléseket és terveket; a pályázati anyagot postai úton szíveskedjen-nek elküldeni 2007. augusztus 20-ig az esperesi hivatal címére. Az állás október 1-jével tölthető be.

A gyülekezetek presbitériuma fenntartja a jogot, hogy a pályázatokat előzetesen értékelje. Az új lelkész megválasztásáról a törvényi előírásoknak megfelelően a gyülekezeti közgyűlés dönt. Várja jelentkezését az Ágfalva-Bánfalvi Evangélikus Egyházközség és a Soproni Evangélikus Egyházme-gye.

HIRDETÉS

Pályázat iskolalelkészi állásra

A Soproni Evangélikus Egyházközség mint fenntartó meghirdeti a soproni Hu-nyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola újonnan létrehozott lelkészi állását. A gyülekezet presbitérium várja azon lelkészek jelentkezését, akik szíve-sen szolgálnának a nyugati határszél legújabb evangélikus óvodájában 75 óvodás és 6 óvodapedagógus, valamint a város egyik legmeghatározóbb általános isko-lájában 600 diák és 35 pedagógus között.

Kérjük, hogy pályázatukat egy példányban a Soproni Evangélikus Egyházköz-ség Lelkészi Hivatalába (9400 Sopron, Bunker János Rajnárd köz 2.) nyújtsák be, ahol az iskolalelkészi állásról, az elvégzendő szolgálatokról, a díjlevélről és az esetleges bemutatkozó alkalomról is előzetesen részletes információkat kaphat-nak Gabnai Sándor esperestől (20/ 824-6902; gabmas@freemail.hu).

Az állás a tanévkezdéstől tölthető be. Pedagógiai végzettség előnyt jelent; kér-jük csatolni az ezt igazoló okmányok másolatát.

Kérjük, a pályázathoz csatolják a kézzel írt önéletrajzot, az iskolalelkészi szol-gálatról szóló elképzeléseket és terveket; a pályázati anyagot szíveskedjenek pos-tai úton elküldeni 2007. augusztus 20-ig a lelkészi hivatal címére. Bérezés a közal-kalmazotti bértábla szerint; szolgálati lakást a soproni gyülekezet biztosít.

A gyülekezet presbitériuma fenntartja a jogot, hogy a pályázatokat előzetesen értékelje.

Várja jelentkezését a Soproni Evangélikus Egyházközség, a Soproni Evangéli-kus Egyházme-gye és a Hunyadi János Evangélikus Óvoda és Általános Iskola.

Magyar Rádió

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Augusztus 26-án, vasárnap 10.04-től istentiszteletet hallhatunk a Kossuth adó hullámhosszán Nyírszőlősről. Igét hirdet Györfi Mihály lelkész.

ISTENTISZTELETI REND / 2007. augusztus 12. – Budapest

Szentháromság ünnepe után 10. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: 2Móz 19,1–6(7); 1Kor 12,1–11. Alapige: Lk 19,41–48. Énekek: 460., 323.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Horváth-Hegyi Olivér; du. 6. Balicza Iván; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fehé** de. 10. Veperdi Zoltán; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Gyekiczky János; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Gyekiczky János; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Gálos Ildikó; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36–38.** de. 10. Szirmai Zoltán; **Káposztásmegyér, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Szirmai Zoltán; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Tóth-Szöllös Mihály; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. Rozs-Nagy Szilvia; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Szántó Enikő; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Benkóczy Péter; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Horváth-Hegyi Olivér; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Kendeh György; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) dr. Béres Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) dr. Béres Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 75. (nagytemplom)** de. 10. id. Zászkaliczky Pál; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Marschalkó Gyula; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Marschalkó Gyula; **Rákosszaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Wiszkidenszky András; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Wiszkidenszky András; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **BudafoK, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Názáret-templom, Mátraszentimre-Bagolyirtás** de. 11. Magassy Sándorné; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.

ISTENTISZTELETI REND / 2007. augusztus 12. – Balaton

Alsódörgicse de. 11.; **Balatonakali** du. 2.; **Balatonaliga (a Club Aliga területén levő református templom)** du. 6.; **Balatonalmádi** du. 4.; **Balatonboglár** de. 11.; **Balatonfenyves (református templom)** du. 6.; **Balatonföldvár (városháza)** du. 2.; **Balatonfüred** de. 9.; **Balatonszárszó (evangelikus templom)** du. 3.; **Balatonszárszó (evangelikus üdülő)** de. 10. ; **Balatonszemes** de. fél 10.; **Balatonszepezd** de. 9.; **Hévíz** du. fél 5.; **Keszthely** de. fél 11.; **Kőtcse** de. 10.; **Kővágóörs** de. fél 12.; **Mencshely** de. 11.; **Nagyvázsony** du. 2.; **Révfülp** de. 10.; **Siófok** de. 10.; **Szentantalfa** de. háromnegyed 10.; **Tapolca** de. fél 9.; **Veszprém** de. 10.; **Zánka** de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK
Balatonboglár de. fél 10.; **Hévíz** de. fél 10.

ISTENTISZTELETI REND / 2007. augusztus 12. – Velencei-tó

Agárd (protestáns templom, Mátyás király u. 24.) du. 6.
■ Összeállította: BODA SZUSZA

A tizedik második esély

A szarvasi Tessedikkel a XXI. Századba – Második Esély Népfőiskola immár tizedik hathe-tes kurzusát zárta augusztus 3-án. A rajta részt vevő mintegy harminc fő praktikus önismereti, életvezetési gyakorlatok mel-lett számítógépes és angol nyelvi képzés-ben részesült. Az utolsó délelőttön *Gáncs Péter*, a Déli Egyházkerület püspöke fő-rumbeszélgetésen találkozott a tanfolyam résztvevőivel, majd – *Lázár Zsolt* és *Benkóczy Péter* lelkésszel együtt – az Ötemplomban tartott ünnepélyes záró istentiszteleten szolgált. A végzett hallgatók ennek keretében vehették át a képzést igazoló tanúsít-ványt. A püspök megköszönte Benkóczy Péter tevékenységét; a lelkész képzési ko-ordinátorként – úttörő munkát végezve – közel két éven át dolgozott a szarvasi nép-főiskolában, augusztustól pedig a buda-pest-kőbányai gyülekezetben folytatja szolgálatát.

► EvÉlet-infó

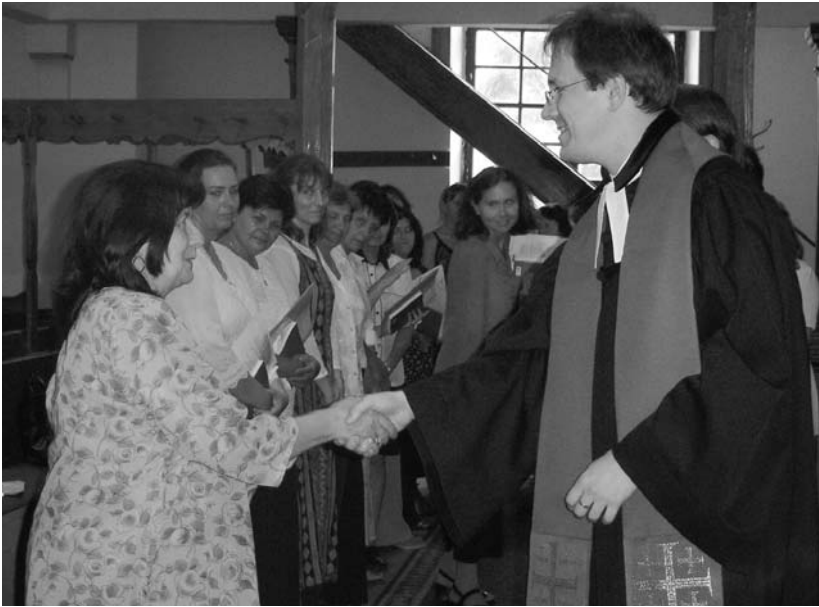

FOTO: KILIAN SZILVIA

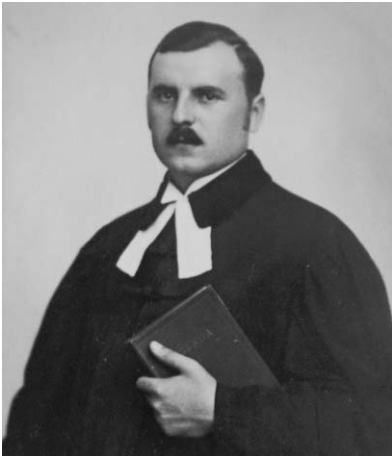
Benkóczy Péter lelkéstől veszik át a tanúsítványt a végzős hallgatók

Balczó András evangélikus lelkész emlékezete

Száz évvel ezelőtt, 1907. augusztus 10-én született Szarvason *Balczó András* evan-gélikus lelkész. Édesapja, *Balczó György* vasúti pályamunkás, édesanyja *Kergyik Judit* volt. Házasságukból tíz gyermek született. Az édesapa korai halála után a nyugdíj nélkül maradt édesanya látta el gyermekeit. A legkisebbik volt András, aki Szarvason, a gimnáziumban érettsé-gizett, majd a soproni evangélikus teoló-gián szerzett lelkészi oklevelet.

A kiskőrösi gyülekezetben lett segéd-lelkész 1931. szeptember 1-jén. 1933-ban Nyíregyházára került, majd 1934. márci-us 18-án a szülőhelyéhez közeli Kondo-roson iktatták be parókus lelkésznek. 1934. szeptember 14-én kötött házassá-got *Paulinyi Edit* tanítónővel. Házasságuk-ból négy gyermek született: *Edit* iparmű-vész, *Ildikó* mérnök, *András* olimpiai és vi-lágbajnok öttusász, a nemzet sportolója és *Zoltán* mérnök, műegyetemi tanár.

A nyíregyházi evangélikus gyüleke-zetbe 1940 januárjában került vissza. Püspöki másodlelkész lett *Túróczy Zoltán* püspöksége alatt. Ellátott egy lelkész-

körzetet, és felügyelt a nyíregyházi evan-gélikus elemi iskolákra. *Túróczy Zoltán* erre az iskolára mondta, hogy a világ leg-nagyobb evangélikus iskolája az ötven-nyolc pedagógusával. A két gimnázium-mal együtt ekkor Nyíregyházán száz evangélikus pedagógus működött.

Amikor Nyíregyházán 1952-ben meg-szűnt az evangélikus püspökség, Balczó

Andrást a gyülekezet meghívta parókus lelkésznek. Ezt a tisztelet látta el 1962. jú-lius 1-jéig, amikor váratlanul meghalt. Még nem volt ötvenöt éves sem. A nyír-egyházi Északi temetőben fekszenek földi maradványai. Az evangélikus Nagytemplomban az oltár közelében szerepel a neve az egykori lelkészek kö-zött.

E sorok írója személyesen emlékszik rá, amikor Balczó 1933-ban Nyíregyhá-zára került. Akkor kezdődtek az evan-gélikus elemi iskola dísztermében a gyermek-istentiszteletek, amelyeket a segédlelkészek tartottak. Életem első lelkészeként tartom számon segédlel-kész társával, *Szilády Jenővel* együtt, aki később a pesti szlovák evangélikus gyü-lekezet lelkésze lett. Húgomnak 1943-ban 6 volt a konfirmáló lelkésze. Csalá-dunkat is felkereste, amikor édesapám súlyos betegségben szenvedett. Nem-csak én, hanem az egész gyülekezet sze-rettel emlékezik meg száz évvel ezelőtt született lelkészéről.

■ DR. REMÉNYI MIHÁLY

„Tűzoltó látogatás” Hartán

► Érdeklődő tűzoltók jártak a minap a Duna menti Harta községben. A főleg evangélikusok lakta falut már régóta kinézte magának a dél-németországi Bodelshausen tűzoltóságának vezetője, *Rolf Steeb*. A sváb hagyományaira büszke német település lakói rendszeresen járnak Magyarországra. Testvértelepülé-sük az ugyancsak Duna-Tisza köz-i Soltvadkert. Bár ezúttal nyaralni jött a mintegy harminc tűzoltó Bács-Kiskunba, bevették a prog-ramba a hartai sétát is. De miért is ez az érdeklődés? – kérdeztük a tűz-oltóparancsnokot.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A vendégek és Gottschall Péter gondnok a hartai helytörténeti gyűjtemény udvarán

– Régóta szívügyem a magyarországi németiség. Ahol mi lakunk, ott főleg evangélikusok az emberek, éppen úgy, ahogy itt, Hartán is. És amikor megtud-tam, hogy erre vezet az utunk, úgy in-téztém, hogy legyen alkalmunk megis-merkedni egy kicsit az itteni hagyomá-nyokkal.

– Mit láttak, kivel találkoztak?

– *Gottschall Péter*, a helytörténeti gyűjte-mény gondnoka fogadott minket a Tem-plom utcában. Történetei és a nyelvjárás, amelyen beszélt, a régműltba vezettek minket. Voltak velünk jócskán fiatalok is, akik így nyerhettek bepillantást a 18. szá-zadi Magyar Királyság életébe. Annak ide-jén itt kevés volt a lakosság, így többek kö-zött németeket is betelepítettek. Ki tudja, talán távoli rokonaink is élnek itt...

– Mennyire volt furcsa a hartai német nyelv-járás?

– Régies, de értettük. Nem csak sváb elemeket tartalmaz, hiszen ahogy ők is elmondták, kerültek ide frankok és hes-seniak is. Inkább nevezhető ez egy „né-met nyelvjáráskeveréknek”, melyet alka-lomadtán még magyar szavakkal is megtűzdelnek.

– A beszélgetésre később is mód nyílt, hi-szen az evangélikus templom volt a következő állomás.

– Igen, itt *Halasi László* tisztelendő úr fogadott minket. Vele volt néhány gyü-lekezeti előjáró is, akik még beszélik a régi nyelvet. Megnéztük a templomot, ismertette az egyházközség történetét, és ezzel együtt egy kicsit a magyarorszá-gi németiség viszonyait is megmutat-ta. Nem volt mindig

könnyű evangélikusnak és németnek lenni... Ahogy elmondta, most éppen az utolsó évtizedénél tart ez a népi né-met kultúra. A középkorostálya már nem tud svábul, a fiatalok pedig csak az iskolai németet értik.

Noha nem egyházi csoport járt a Duna-parti falucskában, fontosnak tartották a vallási értékek megismerését. A délelőtti sétát egyórás fürdés követte a folyóban, hogy aztán frissen folytathassák útjukat a solti lovasprogramra.

Vajon lehetne-e ebből a kezdeménye-zésből rendszeres idegenforgalmi prog-ram?

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS

Az alkohol – öl, butít, és nyomorba dönt?

► **Könnyed nyári témáink után – tea, kávé, üdítő – most egy nehezebb következik, de erről is beszélnünk kell. Hajlamosak vagyunk a szőnyeg alá seprni az alkohollal kapcsolatos veszélyeket vagy túldramatizálni a helyzetet, mintha egy pohár vörösbor is delíriumhoz vezetne. „Sör, bor, pálinka?” – tesszük fel a kérdést a vendégeknek. „Ebben a sorrendben!” – hangzik a vicces válasz...**

Köztudott, hogy egyes alkoholtartalmú italok kis mennyiségben nem ártalmasak, sőt: napi egy-két pohár jó minőségű vörösbor fogyasztása kifejezetten ajánlott, hiszen segíti az emésztést, valamint szerepet játszhat egyes szív- és érrendszeri betegségeket megelőzésében. A benne található flavonoidok gyökfogók és antioxidáns hatásúak.

Az alkohol nagyobb mennyiségben való fogyasztása azonban fontos vitaminok és ásványi anyagok hiányát okozhatja. Káros hatása nemcsak testi tünetekben (idegrendszeri problémák, májcirrózis), hanem a részegségből fakadó kellemetlen viselkedésben, másnaposságban is megnyilvánul. Az alkoholizmus pedig mint szenvedélybetegség az egész embert deformálja, depresszív hatású.

A keresztény ember számára az alkoholfogyasztás titka a *józanág*: oda kell figyelnünk arra, hogy *mit és milyen mértékben* fogyasztunk. Ne vásároljunk olcsó, műanyag kannás lőréket, hanem járjunk utána, hol juthatunk hozzá jó minőségű, minél kevesebb adalékanyaggal kezelt (bio-) borhoz. Ne feledjük, hogy egészségünk megőrzése érdekében minden ételből, italból érdemes megkérdezni a lehető legkevesebb vegyszert tartalmazó, értékes és jó minőségű terméket!

A *szőlőtő* termése már a kereszténység előtt, de Jézus idejében is az ünnepek egyik elengedhetetlen kelléke volt. Talán ma magyarázni kell, de akkor természetes volt, hogy az esküvő (Kánában) és az ünnepi vacsora (nagycsütörtökön Jeruzsálemben) itala csak bor lehetett.

Hazánkban régóta óriási problémát jelent a mértéktelen alkoholfogyasztásból és a megoldatlan pszichés problémákból fakadó *alkoholizmus*, mely nagyszámú embert és családot érint – egyházunkban is, sőt a lelkészi karon belül is.

A helyes életmód, azaz a teljes értékű étkezés, a sok-sok mozgás megfelelő lelki „tréninggel”, rendszeres imádsággal kiegészítve olyan megelőző kezelésnek tekinthető, mely képes megakadályozni az alkoholba menekülést. Testet és lelket egyaránt frissen tartva bátorságot ad szembenézni gyengeségeinkkel és elfogadni őket. Ha pedig saját nehézségeinkre nem súlyos teherként, hanem útításként tekintünk, akkor felszabadultan nézhetünk előre, és napi egy pohár vörösbor csak a javunkra lehet.

Luther Mártonról köztudott, hogy nagy kedvelője volt a *sörnek*. Nemhiába, hiszen felesége, Katalin asszony szakképzett sörkészítő volt, mesterségét még a zárdában tanulta, és a családi tűzhely mellett is magas szinten űzte tudomá-

FOTÓ: NAGY BENCE

nyát. Luther idejében ajándékként is küldtek sört a fejedelmek, számára mégis saját házi sörük volt a legízletesebb; útközben arról írt, mennyire szeretné, ha Katalin minél gyakrabban utána tudna küldeni egy-egy korsó sört... Időnként viccesen meg is fenyegette: addig nem utazik haza, amíg nem küldenek neki a legújabb főzésű sörből.

A Bibliában egyébként egyszer sem említik a sört. Alapanyaga a komló és az árpalaláta. Pozitív élettani hatásai is vannak, például gátolja a vesekőképződést, vízhajtó hatású, és jelentős az antioxidánsstartalma. De csakis mértékletes fogyasztás esetén, ami alkalmanként legfeljebb egy-két üveget jelent.

A jó minőségű, igazi pálinka 100%-ban gyümölcsből, hosszadalmas eljárással készül, igen magas (40-50%) alkohol-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

tartalmú ital. Nagyon sok rossz pálinkát isznak hazánkban, és sajnos mértéktele-nül. Ennek az adagja nem deciliterekben, hanem centiliterekben mérendő! Csak ritkán és akkor is csak két-három centiliternyi mennyiségben javasolt a fogyasztása. A népi gyógyászat gyomor-bajokra, fájós fog öblögetésére, menstruációs görcsök enyhítésére is ajánlja.

Maradjon azonban az „öt megillető helyen”, azaz évente mindössze néhány alkalommal fogyasszuk!

Végül említsük még meg a *gyógynövénylikőröket*, melyekben akár negyven-féle gyógynövény kivonatát keverik valamilyen alkoholba vagy pálinkába, és ez az elegy felerősíti a gyógynövények jótékony hatását.

Összegzésül elmondhatjuk tehát, hogy míg a *kommersz* (kizárólag alkoholt, aromát és színezéket tartalmazó, gyümölcsöt sosem látott) italok fogyasztása kerülendő, addig a fent felsorolt, jó anyagból előállított alkoholtartalmú italok *mértékkel és alkalmanként* fogyasztva jótékony hatással vannak – vagy legalábbis nem károsak – a szervezetünkre. Élünk velük józanul!

■ BOGDÁNYI MÁRIA

EVÉL&LEVÉL&EVÉL&LEVÉL

Népszavazás: nyugvópont?

Frenkl Róbert felügyelő testvérem az *Evangelikus Élet* 2007. július 8-án megjelent 27. számában még derülátóan írja: „Végre nyugvóponttra jutott az elmúlt hónapok egyik neuralgikus belpolitikai témája: az Országos Választási Bizottság (OVB) [...] hitelesítette a legnagyobb ellenzéki párt három népszavazásra javasolt, korábban vitatott kérdését. (A hat kérdésből hármat az OVB már hitelesített.)”

Optimizmusát már akkor sem osztottam, de az azóta történtek Frenkl Róbert reményeit is cáfolni látszanak. Mint ismeretes, a fentebb is említett három – korábban már hitelesített és a legnagyobb ellenzéki párt által taktikai okokból most újra az OVB-hez benyújtott – kérdésben egy állampolgár (ugyancsak taktikai okokból) szintén beadvánnyal fordult az OVB-hez, de ugyanazon kérdéseket ravaszul éppen ellenkező előjellel fogalmazta meg. S kezdeményezéséhez a legnagyobb kormánypárt csatlakozni látszik...

Felügyelőtársam derülátásában azért nem osztottam már írásának olvasásakor sem, mert mindannyian tudjuk, hogy a szavazás elsősorban nem a feltett kérdésekről szól. Szól természetesen azokról is, hiszen sokak 30-40 ezer forintos nyugdíjából nem egyszerű vizitdíjat, gyógyszerdobozdíjat, kórházi napidíjat fizetni, nem könnyű a nagycsaládosoknak gyakran három-négy gyerek után egyetemi tandíjat fizetniük, s fontos a termőföldtulajdon stb. kérdése is. Mégis – gyanítom, hogy – inkább az alábbiak határozzák meg nagyon sokak gondolatait s főleg érzelmeit: „Elnök úr, kérnék öntől egy szívességet, most, itt. Ezt a nagyon buta és igaztalan kampányt, hogy itt valaki gyógyszerfelírási díjat akar bevezetni, legyen olyan kedves, vonja vissza! Ön úriember. Ilyet senki nem mondott. Erre most kampányt építenek. Nem akarhatnak igaztalan módon nyerni. Nem igaz vádakkal választást nyerni az nem igaz országhoz vezet. Önnek van befolyása, én most mondom önnek, ez nem igaz. Tudja mit? Vonja vissza ezt a kampányt! Mert ha nem teszi, akkor maga is az igaztalanság vádjába süllyed” – mondta Gyurcsány Ferenc 2006. április 4-én, a választási kampány idején Orbán Viktornak a miniszterelnök-jelöltek vitájában.

Sokan érzik magukat Magyarországon a fenti okból úriembernek, akik – ha már így megszólítottattak – nem akarnak Nemigazországhban élni. Ez a népszavazás első sorban erről szól... Bőséges adalékot kaphat ehhez az ember, ha az interneten a keresőprogramba egyszerűen beírja az „Üdvözöllek Nemigazországhban” kifejezést.

Én hívóként hozzáteszem: ami kijön a szájból, az fertőzteti meg az embert. „A te szádból ítéllek meg téged, gonosz szolga” – mondja Jézus egy példázatban. „Tudtad, hogy én kemény ember vagyok...” Majd így folytatja: „Vegyétek el tőtl a girát, és adjátok annak, a kinek tíz girája van.” (Lk 19,22.24; Károli-fordítás)

Verba volent, scripta manent – a szó elszáll, az írás megmarad. Istennél a szó sem száll el soha, de úgy tűnik, ma már az emberek közt sem száll el oly könnyen... Veszélyes fegyver...

Idézem felügyelőtársam jóhiszemű ajánlását: „Az (...) egyházi gyülekezetek most – alapvetően közéleti (...) témákról lévén szó – véleményem szerint bátrabban »politizálhatnak«, mint egy országgyűlési választási időszakban. (...) ...az egyes kérdések megvitatását programjukba is iktathatják.”

Épp a fentebb leírtak miatt ugyancsak meggondolandó, hogy megfogadjuk-e felügyelő testvérem ajánlását, s a gyülekezetekben megvitassuk-e a népszavazással kapcsolatos kérdéseket. Magam szívem szerint megtenném... De eszem is van... Vannak ugyanis testvérek gyülekezeteinkben, akik nemhogy a jelenlegi népszavazási kérdések, de nemzeti sorskérdések (Trianon, külhoni magyarok kettős állampolgársága) megvitatásában is pusztán a jobboldal pártpolitikai nyomulását látják. Ezt magam is tapasztaltam, mikor a gyülekezet előtt annak idején szót emeltem annak érdekében, hogy akik bebocsátást kérnek, azokkal szemben ne legyünk kirekesztők...

Ennek ellenére erkölcsi vagy nemzeti sorskérdésekben „nem fogom be pörös számat...” De vizitdíj stb. dolgában... Jelenleg kockázatos... Még nem döntöttem...

DRÜSZLER FERENC felügyelő (*Pesterzsébet*)

Tisztelt Szerkesztőség!

Már egy ideje félve veszem kezembe egyházunk hetilapját a politizáló vezércikknek miatt. Számomra már az is kérdés, hogy egy egyházi újságnak kell-e vezércikkben foglalkoznia aktuálpolitikai eseményekkel. Abban viszont biztos vagyok, hogy ezt nem a pártállami időkre emlékeztető – bár most ellenkező előjelű – pártpolitikai elkötelezettséggel kellene tennie. A Fidesznek van számos szócsöve a médiában. Szükségtelen, hogy egyetlen hetilapunk – olvasótáborra politikai meggyőződésének sokszínűségét figyelmen kívül hagyva – önként beálljon ezek sorába. De nemcsak szükségtelen, hanem méltatlan is. Méltatlan egyházunkhoz, de még inkább méltatlan Krisztus szent evangéliumához. Hiszen lapunk az ilyen cikkek megjelentetésével a békétlenség, a megosztás, a gyűlöletkeltés eszközévé vált. Nem szerencsés, ha családok a vasárnapi ebéd mellett nem a hitméllyítő cikkek tartalmáról beszélgetnek, hanem az egyoldalú politikai szemléletet tükröző vezércikken vesznek össze.

Azt magam sem helyeselném, ha a lap apolitikussá válna. Inkább azt várnám, hogy mutasson példát a szinte kivétel nélkül pártelkötelezett magyar médiumoknak: igenis lehet a kilencvenes évek elején sokat emlegetett BBC-elvek alapján politikai újságírást űzni. Egy egyházi újságnak nem kell egyik szekértábor mellett sem elköteleződnie. Meg kellene mutatnia, hogy létezik pártatlan, még inkább pártok fölött álló, objektív újságírás is Magyarországon. Olyan, amely a bal- és jobboldali véleményeket pártatlanul megjeleníti, és igazságtartalmukat tárgyilagosan elemzi, hazugságtartalmukat pedig elfogulatlanul leplezi le. (Mindezt persze nem vezércikkben, főleg ha nem eget rengető eseményről van szó.)

A július 29-i vezércikk konkrét példáján: lapunknak semmiképpen sem volna szabad a Fidesz oldalán részt vennie a demokrácia egyik legfontosabb alapintézményét (OVB) lejárato hecckampányban. Főleg nem akkor, ha az Alkotmánybíróság népszavazást engedélyezt döntése körül kialakult – nem minden alapot nélkülöző – vitáról mélyen hallgat. Ehelyett bemutathatná a népszavazás problémájának sokoldalúságát. Tehetné ezt például a fideszes alkotmányjogász, Tölgyessy Péter köztvéiben elhangzott nyilatkozatának elemzésével. (Tölgyessy a pártja által kezdeményezett népszavazást nyíltan visszaélésnek és választók manipulálásának nevezte.) Tölgyessy Péter mostani alkotmányos berendezkedésünknek nem csupán szakértője, hanem eszmei megalkotója is: tehát a témában igazán illetékes.

Hadd fejezzem be az ominózus vezércikk szerzőjének fordulatával: „úriemberhez méltónak” tartanám, ha észrevételemet közölnék a lap levelezési rovatában. Üdvözlettel:

JÁKY CSILLA (Budapest)

A Képcsarnok Csók István Galériája (1051 Budapest, Váci u. 25.) tisztelettel meghívja Önt és barátait *Polgár Rózsa* Munkácsy- és Kossuth-díjas kárpitművész kiállításának megnyitójára augusztus 16-án 18 órára. A kiállítást megnyitja *Simonffy Márta* textilművész, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének elnöke. A kiállítás augusztus 26-ig tekinthető meg. Nyitva hétfőtől vasárnapig 10-től 20 óráig.

Szigorú öltözködési szabályok II. János Pál szülőházában

Többé nem lehet a hasat fedetlenül hagyó pólóban és miniszoknyában bebocsátást nyerni a néhai *II. János Pál* pápa szülőházába; a szabályok betartására apácák ügyelnek.

A II. János Pál pápa lengyelországi szülőházából múzeumá alakított épület a nazaréni apácák felügyelete alatt áll, akik elérkezettnek látták az időt az öltözködési szabályok szigorítására – je-

lentette a PAP lengyel hírügynökség július végén.

A tiltott ruhák listájára kerültek a hasat szabadon hagyó vagy túl mélyen dekoltált topok, a sortok és a miniszoknyák is. Akik kíváncsiak a pápa bölcsőjére, vagy a 2005-ben elhunyt egyházfő fiatalkorából származó családi fotókat akarnak látni, azoknak a kötelezően előírt nemezpapucs viselése mellett

most már az öltözkűkre is gondosan figyelniük kell.

Az életbe lépett szabályok több látogatót is meglepetésként értek; sokan rögtönözve próbálták átalakítani az napi viseletüket, de voltak olyanok is, akik más zarándokoktól kölcsönkért ruhadarabokkal igyekeztek eltakarni kifogásolt „meztelenségüket”.

► MTI

HIRDETÉS

Pótfelvételi

A Baptista Teológiai Akadémia pótfelvételt hirdet a 2007/2008-as tanévre teológia szakon olyan megtért, hívó fiatalok (és idősebbek) számára, akik legalább két éve valamelyik gyülekezet aktív tagjai, és elhivatottságot éreznek a szolgálatra. Az alapképzés ideje alatt a hallgatók választásuk különböző missziói (bibliakör-vezető, ifjúsági munkás, evangélizációs munkatárs, misszionárius) és szociális lelkigondozó modulokat is felvehetnek. A szakon teológus szakképzettség szerezhető. A választott képzési irányt, illetve specializációt az oklevél betétlapján feltüntetik. A képzés felkészít a teológia, hittanár-nevelő és a vallástudomány mesterszakokra is.

Kántor szakon pótfelvételt hirdetünk olyan aktív gyülekezeti tagok számára, akik elhivatottságot éreznek zenei szolgálatra. A szakon belüli képzési irány lehetővé teszi az egyházi ifjúsági zene művelésére való felkészülést is. A képzés ideje 6 félév.

Jelentkezési határidő: 2007. augusztus 22., szerda. Jelentkezési lap letölthető az intézet honlapjáról (www.bta.hu), vagy a tanulmányi osztálytól kérhető (1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 1/322-2815); ugyanitt adnak bővebb felvilágosítást a különböző képzésekről.

Dr. Almási Tibor rektor

A Duna Televízió Isten kezében című sorozatműsorának következő adásában, augusztus 18-án 12.05-kor a nyírtelki evangélikusok életét mutatják be. Személyes bizonyágtételek nyomán az egyházzal aktív kapcsolatot nem tartó, sok esetben minden vallásos háttér nélküli emberek fordultak Isten felé, belőlük formálódott egy rendkívül sokszínű, pezsgő élet élő közösség. Az istentiszteletek, bibliaórák mellett működik ifjúsági együttes, asszonykör, gyermekjátsszoház, baba-mama klub, szerkesztetek folyóiratot, és havonta külterületi misszióra indulnak a környező tan-nyavilágba. Ismétlés: Duna Tv, augusztus 21., kedd, 6.05; Duna II. Autonómia, augusztus 24., péntek, 10.30. Szerkesztő: Nevelős Zoltán; rendező: Horváth Tamás.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A fóti evangélikus kántorképző augusztusi tanfolyamának kórusa és zenekara *dr. Kamp Salamon* vezetésével augusztus 19-én a fásori evangélikus templomban a 11 órakor kezdődő istentisztelet keretében előadja *J. S. Bach Was Gott tut, das ist wohlgetan (BWV 99)* kantátáját.

A *Stella énekegyüttes* ad koncertet a pusztaföldvári evangélikus templomban augusztus 19-én 19 óra 30 perctől. A kamarakórus 16–17. századi műveket ad elő a *Földvári nyár* című rendezvénysorozat keretében. Belépődíj nincs, adományokat a szervezők köszönettel elfogadnak.

A Deák téri evangélikus templomban augusztus 26-án 18 órakor orgonazenés áhítat keretében *Szilágyi Gyula* orgonál. Műsorán *Domenico Scarlatti, Carl Philipp Emanuel Bach, Hendrik Andriessen* és *Samuel de Lange* orgonaszonátái szerepelnek.

Meghívó

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem szervezésében egyetemisták és fiatal felnőttek részére konferenciát rendezünk Révfülöpön augusztus 30. és szeptember 2. között *A döntés keresztje* címmel. Az előadók *dr. Béres Tamás, dr. Orosz Gábor* Viktor, *Tóth Katalin* és *Szabó András* lesznek. Van-e szabad akaratunk, és milyen konkrét kérdésekben kell döntenünk? A bioetika, a hit, a szexualitás, a művészet döntéshelyzetei. Közös gondolkodásra hívunk minden érdeklődő fiatal Révfülöpre. Jelentkezés augusztus 20-ig. Bővebb információ a www.teologia.fw.hu oldalon található, vagy *Szabó András*tól a 20/824-6397-es telefonszámon kapható. Mindenkit szeretettel várunk!

Következő számunk tartalmából:

Műemlék templomaink nyomában

APRÓHIRDETÉS

A celldömölki, egykori Gábor Áron Gimnázium 1957-ben érettségizett 4/a osztálya ötvenéves érettségi találkozója-ra keresi-hívja Dezső Piroskát. Telefonszám: 1/356-6078, 23/450-278.

Fogyatékkal élők szállítása, gondozása Budapesten. Magyarországi Baptista Egyház Samaritánus Támogató Szolgálat. Tel.: 20/773-9627, 1/321-5796. Weboldal: www.samaritanus.baptist.hu.

Én 36/173/80, Istenben hívő fiú vagyok, akinek életéből hiányzik egy lány. Házaság érdekében szeretnék ismerkedni. Telefon: 30/348-5669.

Templomok, templomtornyok, villám-védelmi rendszerek tatarozása, újak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László építőipari vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

33 éves hívő hölgy jó megjelenésű, érzelmekben gazdag férfi személyében házasság céljából társat keres 38 éves korig. Fényképes leveleket várok. Jelige: „Kettesben”.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Térj meg Istenedhez, tartsd meg hűségesen a törvényt, és reménykedj szüntelenül Istenedben! Hós 12,7 (Róm 9,4–5; Lk 19,41–48; Róm 9,1–8.14–16; Zsolt 64) Tékozló fiúknak és tékozló lányoknak hangzik Urunk hívása, hogy meghalljuk, ha távolra kerültünk, ha hátat fordítottunk, ha ködös ingoványba tévedtünk, és elvesztettük a célt. Vissza lehet indulni a disznóvályútól a kiskapuban kitárt karokkal váró mennyei Atyához! Lehet mondogatni az úton hazafelé: „Atyám, vétkeztem ellened és az ég ellen, és nem vagyok méltó...” – s akkor boldogít majd a törvény, éltet a remény, és a golgotai kereszt tövében örök életre szabadulunk.

Hétfő

Mielőtt kiáltanak, én már válaszolok, még beszélnek, én már meghallgatom. Ézs 65,24 (Mt 17,20; Róm 11,1–12; Mt 10,16–26a) Sportolók közül néhányan imádkoznak, keresztet vetnek a rajtnál. Minden új nap egy futás rajtja, pedig sok keresztény indul álmosan, csukott szemmel, alvó aggyal és lelassult szívvel; nem figyelnek sem Istenre, sem egymásra, akikkel pedig együtt futnak, egy pályán harcolják a hit harcát. Ami a legnagyobb baj, hogy nem figyelünk a vezényszóra, a karmesterre, a rendezőre, hogy földi utunk tiszta és mennyei utunk biztos legyen.

Kedd

Igaz-e Isten előtt a halandó? Alkotója előtt tiszta-e az ember? Jób 4,17 (Róm 5,8; Lk 21,5–6.20–24; Mt 10,26b–33) Jogos lehet Elifáz kérdése, mert bűnösök vagyunk, „akár a többi nép”. Tiszták sem lehetünk, mert a kísértő – nevéhez méltóan – óráról órára, napról napra elbuktat, bemocskol, sárral dobál és összezavar mindenkit. Az igaz Jézus Krisztus azonban még minket is megigazít, hogy felismerjük és énekeljük: „Ámulok, hogy ő, az ártatlan mit tesz értem...”

Szerda

Azért nincs még végünk, mert nem fogyott el az Úr irtalma: minden reggel megújul. JSir 3,22–23a (Jak 5,11b; Jn 4,19–26; Mt 10,34–39) A vég közel lehet, de sem a napot, sem az órát nem tudhatjuk. Ezért nincs idő és lehetőség a haragra, a gyűlöletre, a szeretetlenségre. Nincs mód irgalmatlanságra és kegyetlenségre, mert a tanítvány tudja: az irtalmas Isten várja, hogy szavára igent mondjunk, akarát elfogadjuk. A mai napon is erre vár! Ez a perc is lehetőség a hozzá térésre – ne mulasszuk el!

Csütörtök

A ti szemetek boldog, mert lát, és fületek boldog, mert hall. Mt 13,16 (Péld 20,12; Róm 11,13–24; Mt 10,40–42) A tanítványok szeme nem volt boldog, mert aggódva látták, hogy néhány haluk és néhány kenyerük van csak. Meg is kérdezték: mi az ennyinek? Az apostolok füle sem volt boldog, mert hallották az írástudók fenyegetését és Jézus háromszori bejelentését szenvedéséről és haláláról. De mindenkinél boldogabban tágtult szemük a Feltámadottra, és boldogan hallották: „Tegyetek tanítvánnyá mindenkit!” A legboldogabbak pedig azok, akik ma is hallgatják és megtartják beszédét.

Péntek

Miután valamennyien ettek és jóllaktak, összeszedték a maradék darabokat, tizenkét tele kosárral. Mt 14,20 (Zsolt 55,23a; Lk 23,27–31; Mt 11,1–19) Nagy környezetvédő akciók keretében gyűjtük össze néha a háztartási maradékot, szemetet, hasznosítható hulladékot. Mások pedig milliószámra éhen halnak, utcán alszanak földünkön. Lehet, hogy nem Jézus vendégeiként tervezünk, osztunk, és ülünk asztalhoz? Lehet, hogy kihagyjuk a mindenség Urát számításainkból? Lehet, hogy önzésünk emészthetetlen gyümölcseit forgatjuk bűnöktől elvácsott fogaink között? Imádkozzunk, hogy Jézus adjon, vezessen, és áldjon meg minden szükségessel bennünket.

Szombat

Pál írja: Hálát adok az én Istennemnek, valahányszor megemlékezem rólatok, mert közösséget vállaltatok az evangéliummal az első naptól fogva mind a mai napig. Fil 1,3,5 (1Kir 18,37; 5Móz 4,27–35/36–40; Mt 11,20–24) Közösséget vállalni az evangéliummal annyit jelent, hogy érintett vagyok, Jézus szavát hallom, mint a testvéremét, ha főlhívom, ha találkoznak, ha rá gondolok. Isten kereszten megmutatott szeretete nem hagy hidegen, mert Lelke szólít az orvosomként, gyógyít, mint Megváltóm, feljogosít, hogy az örömhírt én is hirdethessem, amíg csak élek.

■ SMIDÉLIUSZNÉ DROBINA ERZSÉBET

Tisztelt Olvasóink!

Az *Evangélikus Élet* következő, augusztus 19–26-i (33–34.) száma összevont lapszámként, húsz oldalon jelenik meg augusztus 19-én. Ára 360 forint. A 35. lapszám megjelenésének időpontja szeptember 2-a. Továbbá értesítjük Olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk augusztus 21– 22-én zárva tart.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 12-től augusztus 19-ig

VASÁR NAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
7.25 / Duna Tv <i>A csodatevő (orosz–walesi mesefilm, 2000) (88')</i> 8.30 / Civil rádió <i>Evangélikus féléra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</i> 10.00 / mtv <i>Evangélikus magazin</i> A műsor egyebek mellett beszámol a sárszentlőrinciek ünnepéről, valamint beszélgetést hallhatnak D. Szebik Imrével, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnökével, aki az ökumené aktuális kérdéseiről szól. (ism.: m2, 12.50) (26') 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (26')</i> 17.04 / Kossuth rádió <i>Kard és kereszt (26')</i>	9.00 / PAX <i>Családi gyász (ZMC – 21')</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Isteniünk!</i> Egyházunk rádiós félórájában a lelki útavalól és a misszió percek mellett többek közt interjút hallhatnak dr. Hafenschér Károllyal, aki a Lutheránus Világszövetség ötven esztendővel ezelőtti minneapolisi nagygyűlésére emlékezik. 14.30 / Duna Tv <i>Impressziók. Falusi templomok (lengyel ismeretterjesztő sorozat) (11')</i> 16.25 / Duna II. Autonómia <i>Rendhagyó történelemóra. Ki a magyar? – Eredetmondák (42')</i> 16.50 / Duna Tv <i>Keménykalap és krumpliorr (magyar tévéfilmsorozat, 1978) 4/1. rész (51')</i>	6.25 / Duna Tv <i>Isten kezében. Jubileum Egerszalókon (ism.) (26')</i> 10.55 / Duna II. Autonómia <i>Hungaria Litterata, 13. rész: Az igaznak emlékezete áldott (47')</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Tanúim lesztek! A római katolikus egyház féléórája</i> 15.20 / Duna II. Autonómia <i>Kézművek. Zsindelyfaragó (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2003) (11')</i> 16.25 / Duna II. Autonómia <i>Rendhagyó történelemóra 2. rész: Vándorúton az őshazától a Kárpát-medencéig (36')</i> 20.04 / Kossuth rádió <i>Aranyemberek</i> Tóth-Máté Miklós Károli Gáspár-díjas író (ism.) (31')	9.55 / m2 <i>Az Árpád-kor templomai 30/30. rész (15')</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebe-ned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórája 14.00 / m2 <i>Apátságok és kolostorok. Nyugat-Európa kolostorai és lakóik 44/40. rész (30')</i> 14.20 / Duna II. Autonómia <i>Mindentudás Egyeteme</i> Király Béla: 1956 – a szabadságharc katonapolitikája (61') 20.20 / Duna Tv <i>Rita többet akar – szebb dalt énekelni (angol tévéfilm, 1983) (107')</i> 22.50 / Kossuth rádió <i>Kányádi Sándor megzenésített versei a Kaláka együttes előadásában (10')</i>

CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁR NAP
6.25 / Duna Tv <i>Élő egyház (ism.) (26')</i> 7.05 / Duna Tv <i>Magyar elsők</i> <i>Az első magyar cserkészek (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2004) (15')</i> 14.05 / Kossuth rádió <i>Kultúrkör (55')</i> 14.20 / Duna II. Autonómia <i>Mindentudás Egyeteme</i> Kósa Éva: A média szerepe a gyerekek fejlődésében (60') 16.30 / Duna II. Autonómia <i>Rendhagyó történelemóra</i> 4. rész: A magyar állam és egyház megalakulása (41') 22.45 / Kossuth rádió <i>Jennifer Holliday gospeleket énekel (15')</i>	9.00 / PAX <i>Családi vállalkozás (ZMC – 20')</i> 10.00 / Bartók rádió <i>Társalgó a kultúráról</i> 14.25 / m2 <i>Apátságok és kolostorok</i> Nyugat-Európa kolostorai és lakóik, 44/42. rész (30') 14.40 / Bartók rádió Rossini: B-dúr szonáta (20') 20.00 / Filmmúzeum <i>Perlasca – egy igaz ember története (magyar–olasz–francia–svéd film, 2002) (125')</i> 21.42 / Bartók rádió <i>A Londoni Szimfonikus Zenekar játszik (78')</i> 23.00 / Duna II. Autonómia <i>Borago zenekar (magyar zenei sorozat) 2/1. rész (46')</i>	7.30 / Rádió C (FM 88,8) <i>Evangélikus féléra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</i> 12.05 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Bemutatkozik a nyírteleki evangélikus közösség. (26') 20.00 / Duna II. Autonómia <i>Oltalom</i> Batthyány László Katolikus Gyermekotthon Óvoda és Általános Iskola (59') 20.35 / m2 <i>Fekete gyémántok (magyar film, 1976) 2/1. rész (80')</i> 20.40 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> Székely Golgota (80') Papp Kincses Emese rockoperaja Csíksomlyón	8.30 / Civil rádió <i>Evangélikus féléra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében</i> 9.50 / mtv <i>Baptista magazin (26')</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése Csengeréről. Igét hirdet Bartha Gyula esperes. (56')</i> 10.15 / mtv <i>Metodista ifjúsági műsor (10')</i> 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház (26')</i> 13.05 / Kossuth rádió <i>Névjegy</i> Nemeskürty István író (55') 15.00 / Duna Tv <i>Háromszéki magyarok világtalálkozója</i> Élő kapcsolás (90')

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. **Szerkesztőségvezető:** Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vítális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). **Tervező-szerkesztő / EvÉlet on-line:** Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). **Főmunkatárs:** Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschér Károly (íjf.) – Ige+hirdető (karoly.hafensch@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu). Köhái Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Vég helyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK)
INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1288; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Grafika Press ZRt.
1101 Budapest, Monori út 1–3.
Felelős vezető: Farkas Tamás vezérigazgató

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.